การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

ปริญญานิพนธ์

ของ

ขวัญฤดี ขาซ่อนสัตย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา

พฤษภาคม 2542

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

111086

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์)

..... กรรมการ
(ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์)

..... กรรมการ
(ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.สมสุข ธีระพิจิตร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ..14.. เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2542
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ดร.สมสุข ธีระพิจิตร กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและแนะนำต่าง ๆ ในการวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ วรรณรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ และดร.พรรณี บุญประกอบ ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามและให้คำแนะนำในการสร้างแบบสอบถามจนทำให้การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2542 ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำแผนกวิชาการอุดมศึกษา เพื่อน พี่ และน้องวิชาการอุดมศึกษาทุกท่าน รวมทั้งคุณสมพงษ์ สุขีเกตุ และคุณอาภรณ์ ไกรเดช ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-6 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณคุณสายัน เกื้อสกุล ที่ช่วยสอนผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลในเวลาอันสั้นโดยไม่คิดมูลค่า

ขอขอบพระคุณหัวหน้ากลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผลที่กรุณาให้โอกาสในการศึกษาต่อ และเพื่อน ๆ ทุกคนในกลุ่มงานสารสนเทศฯ ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

และขอระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอย่างยิ่ง คือกำลังใจที่ได้รับจากคุณวรพจน์ วิเศษกุล

สำหรับคุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู และอาจารย์

ขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์

สารบัญ

บทที่ หน้า

1 บทนำ 1

ภูมิหลัง 1

ความมุ่งหมายของการวิจัย 9

ความสำคัญของการวิจัย 9

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย 9

ขอบเขตของการวิจัย 10

นิยามศัพท์เฉพาะ 11

สมมติฐานของการวิจัย 13

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14

ความหมายของจริยธรรม 14

ประเภทของจริยธรรม 15

ความหมายของความรับผิดชอบ 17

พฤติกรรมความรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษา 21

ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง 22

ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน 25

ความรับผิดชอบต่อสถาบัน 28

ความรับผิดชอบต่อสังคม 29

ความสำคัญของความรับผิดชอบ 33

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล 34

สถานที่ตั้งของหน่วยราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล 35

การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล 36

ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล 37

บทที่ หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย 40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 40
ประชากร 40
กลุ่มตัวอย่าง 40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 45
ลักษณะแบบสอบถาม 47
การเก็บรวบรวมข้อมูล 48
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 48
การวิเคราะห์ข้อมูล 48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 48

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 50
การวิเคราะห์ข้อมูล 50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 51

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 72
ความมุ่งหมายของการวิจัย 72
วิธีดำเนินการวิจัย 72
การวิเคราะห์ข้อมูล 73
สรุปผลการวิจัย 73
อภิปรายผล 75
ข้อเสนอแนะทั่วไป 82
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 84

บรรณานุกรม 85

บทที่ หน้า

ภาคผนวก 96
ภาคผนวก ก หนังสือนำและแบบสอบถาม 97
ภาคผนวก ข ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม 105

ประวัติย่อของผู้วิจัย 108

บทคัดย่อ 109

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชาและชั้นปีที่ศึกษา..... 41

2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา..... 44

3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน..... 51

4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง เป็นรายข้อ..... 52

5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นรายข้อ..... 54

6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน เป็นรายข้อ.... 56

7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นรายข้อ..... 57

8 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ..... 59

9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา..... 60

10 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันเป็นรายคู่..... 62

11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา..... 63

12 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 64

ตาราง หน้า

13 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนเป็นรายคู่..... 66

14 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรายคู่..... 67

15 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว... 68

16 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันเป็นรายคู่..... 70

17 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรายคู่..... 71

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนในชาติเกิดการแข่งขันกันเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเอง สภาพของสังคมไทยโดยรวมจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคมตามมา กล่าวคือ การหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันของคนในสังคม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของคนไทยเริ่มจางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539 : 8) "จริยธรรม" จึงเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงมากเรื่องหนึ่ง เพราะสภาพของสังคมที่สับสน วุ่นวาย ขาดความสงบสุข อันเนื่องมาจากสมาชิกในสังคมประพฤติหรือปฏิบัติไม่เหมาะสม เพราะคนในปัจจุบันด้อยหรือไร้จริยธรรม (สงบ ลักษณะ. 2524 : 30) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2524 : 3) ได้จัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบไว้เป็นอันดับหนึ่งร่วมกับการพึ่งตนเองและความขยันหมั่นเพียร และจากผลการวิจัยของธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของไทยอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชน โดยดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรม 10 ลำดับ ก็ได้ผลสอดคล้องกันว่าความรับผิดชอบเป็นค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมที่สำคัญและควรเร่งปลูกฝังให้กับคนไทยเป็นอันดับหนึ่ง ความรับผิดชอบ จึงนับเป็นค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2534 : 33-34) ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบ หากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ก็ย่อมสามารถทำงานได้สำเร็จ เป็นที่เชื่อถือและนำมาซึ่งความสำเร็จของชีวิตการทำงานในที่สุด ความรับผิดชอบยังเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งหากทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่าง ๆ อย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดสันติ ตลอดจนความเจริญงอกงามขึ้นในสังคม (วารี ศิริเจริญ. 2536 : 3)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงเน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ ทั้งนี้โดยคาดหวังว่า เมื่อคนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ จะเป็นพื้นฐานสร้างพลังครอบครัว ชุมชน และสังคมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมอย่างมีสันติ การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพ และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1-2) โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับสูง มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เพราะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไป จะเป็นกำลังคนที่สำคัญในอาชีพระดับสูง สถาบันอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่จัดการศึกษามุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาประเทศ ตลอดจนพัฒนาบุคคลให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม รู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ (ศุภวดี บุญญวงศ์. 2539 : 1) ดังประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 ดังนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540 ข)

1. เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในวิชาการทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างมีระบบ

2. เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถครองตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ

3. เป็นผู้มีความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์เพียงพอที่จะใช้งานได้ มีความสามารถในการเล่นดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชนิด หรือมีความสามารถในเชิงศิลปะและวรรณกรรม มีความสามารถในการกีฬาอย่างน้อย 1 ชนิด และมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา

4. เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำรงชีวิตด้วยความเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบเป็นอย่างมาก จึงกำหนดไว้เป็นคุณลักษณะข้อหนึ่งของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2530-2533 ของอุทุมพร จามรมาน ประทีป เมธาคุณาวุฒิ และชุมพร ยงกิตติกุล (จันทร์จิรา มูลเมือง. 2535 : 2 ; อ้างอิงมาจาก อุทุมพร จามรมาน ประทีป เมธาคุณาวุฒิ และชุมพร ยงกิตติกุล. 2533) ที่พบว่า ลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่าง ๆ นั้น นอกเหนือจากการมุ่งพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้และมีลักษณะวิชาการ สามารถศึกษา ค้นคว้า และทำวิจัยได้แล้ว ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ ต้องการให้บัณฑิตมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนั้นในส่วนของนักศึกษาแต่ละคนก็ยังควรจะต้องมีความรับผิดชอบและพร้อมที่จะฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ โดยการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งทางด้านการเรียน สังคม กิจกรรม และภารกิจทางบ้านอีกด้วย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2530 : 107) ซึ่งการที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกระบวนการจากการศึกษาอย่างเป็นทางการในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมนอกชั้นเรียน (จีรวัฒน์ วีรังกร. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Winston and Miller. 1944 : 3) อย่างไรก็ตามจากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นิสิตนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังมีคุณลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น มุ่งที่จะแข่งขันและเอาชนะกันในการเรียน ขาดความรับผิดชอบและสำนึกในหน้าที่ที่พึงมีต่อสังคม มีวิถีการดำเนินชีวิตที่โดดเดี่ยว ไม่มีเวลาคิดถึงคนอื่น สนใจในเรื่องส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ขาดจุดยืนของความเป็นไทย และขาดระเบียบวินัย (มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ นักรบ ระวังการณ์ และลินดา วงศานุพันธ์. 2535 : 18-19)

มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาข้างเคียง ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2536 ก : 38) ในปีการศึกษา 2540 มหาวิทยาลัยมหิดลมีนักศึกษา รวมทั้งสิ้น 21,735 คน แบ่งเป็นนักศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 951 คน ระดับปริญญาตรี 15,581 คน และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 5,203 คน (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2540 ข : 1-2) ปรัชญาประจำมหาวิทยาลัย คือ ".....จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งผลิตบุคลากรประเภทต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและวิชาชีพ สามารถรับใช้สังคมได้เหมาะสมกับสภาวะการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ กอร์ปด้วยอุดมคติแห่ง

ความเสียสละยุติธรรม โดยยึดคำขวัญ "อัตตานัง อุปมัง กเร" ทั้งยังเป็นแหล่งค้นคว้า วิจัย และบริการความรู้ในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน" (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2526 : 8) มหาวิทยาลัยมหิดลได้กำหนดลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ นอกเหนือจากต้องการให้บัณฑิตเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ สามารถประกอบอาชีพและใช้วิชาชีพช่วยเหลือสังคมได้ ปฏิบัติงานเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก มีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ มีความละเอียดรอบคอบ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ มีน้ำใจ มีเจตคติที่จะให้บริการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยแล้ว ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือต้องการให้บัณฑิตมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2532 : 73-74) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยยังได้เน้นให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัวในฐานะสมาชิกครอบครัว รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติในฐานะประชาชน และรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยในฐานะผู้รับบริการซึ่งรัฐจัดการศึกษาให้อีกด้วย (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ก : 95)

ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญที่มหาวิทยาลัยมหิดลได้ถือเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ทั้งนี้ จากผลการวิจัยของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์และคณะ (2530 : 18) ซึ่งได้ศึกษาและประเมินผลประสิทธิภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้เวลาอ่านหนังสือที่บ้านหรือหอพักเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10-16 ชั่วโมง นักศึกษาเภสัชศาสตร์และเทคนิคการแพทย์ใช้เวลาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองค่อนข้างมากกว่านักศึกษาหลักสูตรอื่น และจากการศึกษาการใช้เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามากกว่า ร้อยละ 27 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย และเมื่อเผชิญกับปัญหา นักศึกษาจะแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลค่อนข้างสูง รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ในปีเดียวกันนี้พรรณี ตันสกุล และอาภรณ์ รอดอรินทร์ (2530 : 33-37) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่และความรู้สึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ประจำปีการศึกษา 2528-2529 โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ระบุการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมที่ตนเองกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ควรกระทำ พบว่า นักศึกษามีการกระทำที่ไม่ถูกต้องถึง 822 เรื่อง ในจำนวนดังกล่าว ร้อยละ 49 เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของนักศึกษาด้วยกัน ร้อยละ 17 เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 12

เกี่ยวกับหอพักและเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 8 เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน และร้อยละ 3 เกี่ยวกับโรงอาหาร นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ในเรื่องของการรู้จักรักษาสุขภาพอนามัย พบว่า โดยทั่วไปนักศึกษาไม่สนใจดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองเท่าที่ควร เมื่อเจ็บป่วยแล้วจึงจะไปพบแพทย์ (นฤภร ดอกเกี๋ยง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541.)

ในด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน จากการวิเคราะห์ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน และปัญหาสวัสดิการของนักศึกษาแพทย์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล โดยโสภา ชูพิกุลชัย และวไลพร ภวภูตานนท์ (สิริกุล จุลศีรี. 2533 : 2 ; อ้างอิงมาจากโสภา ชูพิกุลชัย และวไลพร ภวภูตานนท์. 2520 : 68) พบว่า นักศึกษาร้อยละ 93.9 มีปัญหาด้านการเรียน โดยให้เหตุผล เช่น เบื่อหน่ายในวิชาที่เรียนและไม่อยากเข้าชั้นเรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่น่าสนใจหรือมีงานที่อาจารย์มอบหมายให้ทำมากเกินไป เป็นต้น นอกจากนั้น สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นระยะวิกฤตสำคัญที่ประสบการณ์ที่ผิดพลาดล้มเหลว อาจทำให้นักศึกษาไม่สามารถศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษา อันอาจมีผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาได้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2527 : 10) ก็มักมีปัญหาในด้านการเรียนค่อนข้างสูง ดังที่ มัลลวีย์ อดุลย์วัฒนศิริ (2533 : 62) ที่กล่าวถึงปัญหาการเรียนในมหาวิทยาลัยว่านักศึกษาใหม่ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการฟัง การจดคำบรรยายของอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งการแบ่งเวลาในการเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และจากการศึกษาของอำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529 : 13) เรื่อง ปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ระดับบริญญาตรี ณ ศาลายา ปีการศึกษา 2528-2529 พบสาเหตุที่ทำให้นักศึกษามีปัญหาด้านการเรียนดังนี้คือ นักศึกษาขาดทักษะในการอ่านหนังสือ ไม่มีสมาธิในการเรียน แบ่งเวลาเรียนไม่เป็น และขาดทักษะในการจดคำบรรยาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพล แนวจำปา (2540 : 59) ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาที่มีปัญหาด้านการเรียน ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการที่มีความรู้พื้นฐานไม่ดีพอ ไม่รู้จักวิธีการจดคำบรรยาย แบ่งเวลาเรียนไม่เป็น เรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ค่อยทัน และขาดความเอาใจใส่ในการเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษายังมีความรับผิดชอบในด้านการศึกษาเล่าเรียนน้อย นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหิดล เกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ไม่สนใจการเรียนเท่าที่ควร

เนื่องจากมักใช้เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรม และนักศึกษายังมีการใช้เวลาว่างไม่เหมาะสม แต่เมื่ออยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น จึงจะมีความรับผิดชอบมากขึ้น (พรรณี ตันสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2541.) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของอาจารย์ในชั้นเรียน พบว่า นักศึกษามีความเห็นว่า บรรยากาศการเรียนมีความเคร่งเครียด หลักสูตรมีเนื้อหามาก ทำให้นักศึกษามีความเครียดสูง (นงลักษณ์ สรรสม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2541.)

ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน มหาวิทยาลัยมหิดล (2541 ก : 95) ได้มีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตัวสำหรับนักศึกษา เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสถาบันให้กับนักศึกษา โดยขอให้นักศึกษาแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีมารยาทดีต่ออาจารย์ ข้าราชการ และเพื่อนนักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป ให้เกียรติแก่สถาบัน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เสริมสร้างความหวังดีต่อกันและสร้างความสามัคคีในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม จากรายงานการวิจัยโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามประกาศมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2533 ของกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการกำหนดวันว่างสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (พรรณี ตันสกุล และคณะ. 2539 : 1-35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมในตอนบ่ายของทุกวันพุธ พบว่า ร้อยละ 34.48 ของนักศึกษาในองค์กรนักศึกษาให้ความเห็นว่า เป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ร้อยละ 34.48 ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน และร้อยละ 20.69 ตอบว่าเป็นเพราะไม่มีเวลาหรือมีธุระส่วนตัว ส่วนนักศึกษาทั่วไป ร้อยละ 46.58 ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน ร้อยละ 17.81 เป็นเพราะนักศึกษาไม่สนใจหรือไม่ร่วมมือในการจัดกิจกรรม และร้อยละ 16.44 ตอบว่าเป็นเพราะไม่มีเวลาหรือมีธุระส่วนตัว

อนึ่ง จากการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยมหิดลเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย พอสรุปได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร นอกจากจะมีการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น นักศึกษาจึงให้ความร่วมมือและจะเข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมที่ตนเองสนใจและเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ตนเรียนเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพของ

มหาวิทยาลัย ที่มีพื้นที่กระจาย ทำให้นักศึกษามีความยากลำบากในการเดินทางและการรวมกลุ่ม อีกทั้งต้องมุ่งมั่น ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนมาก จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยมาก (วัชรีวรรณ ชัยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2541.) ในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนในฐานะนักศึกษา พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามในเรื่องแต่งกายของนักศึกษา พบว่า ยังมีนักศึกษาบางคนที่แต่งกายไม่ถูกระเบียบของมหาวิทยาลัย เช่น นักศึกษาชายบางคนจะพับแขนเสื้อเชิ้ตขึ้นมาถึงข้อศอกหรือไม่คาดเข็มขัดที่เป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย หรือนักศึกษาหญิงที่บางคณะได้กำหนดให้แต่งกายให้เรียบร้อยถูกต้อง โดยต้องสวมรองเท้าหุ้มส้น แต่จะมีนักศึกษาบางคนสวมรองเท้าสานรัดส้นตามสมัยนิยม หรือสวมใส่เสื้อและกระโปรงตามสมัยนิยม ซึ่งผิดระเบียบที่ทางคณะกำหนดไว้ เป็นต้น (ตรรกวิทย์ หอมขำ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541.)

ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาใกล้เคียง มุ่งหวังให้นักศึกษาในสถาบันมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะประชาชนที่ดี จึงได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตัวสำหรับนักศึกษาโดยต้องการให้นักศึกษาเอาใส่ใจในการบริการแก่สังคมอย่างเต็มความสามารถ รู้จักพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมชุมชน (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539 : 117) อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหิดลถึงทัศนะที่มีต่อนักศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือสังคม ซึ่งมหาวิทยาลัยมุ่งหวังให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมในด้านบำเพ็ญประโยชน์เพื่อช่วยเหลือหรือสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณสมบัติ โดยนักศึกษาจะออกไปพัฒนาชนบทในถิ่นทุรกันดารยากไร้ รวมทั้งการช่วยเหลือประชาชนในเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ด้วยการให้การศึกษาและความรู้แก่ประชาชนในด้านสาธารณสุข ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถช่วยพัฒนานักศึกษาให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อนักศึกษาจะได้มีโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารได้พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม มีนักศึกษาจำนวนไม่มากนักที่เข้าร่วมบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น การออกค่ายอาสาพัฒนา การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับชมรมสร้างสรรค์ไทยหรือการเข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้

ในศาลายา เป็นต้น (พรรณี ตันสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2541.) นอกจากนั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยมุ่งหวังให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์พร้อมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาแพทยศาสตร์ และทันตแพทยศาสตร์ ต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุนหลังจากสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 3 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ ต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุนหลังจากสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 2 ปี และผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ ต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุนหลังจากสำเร็จการศึกษา เป็นเวลา 2 ปี (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ก : 157-179) อย่างไรก็ตาม จากรายงานการวิจัยเรื่อง สาเหตุของการชดใช้ทุนเป็นเงินแทนการปฏิบัติราชการของแพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกร (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2534 : 58-198) พบว่า ในช่วงปี 2531-2533 มีแพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกรที่สำเร็จการศึกษาจำนวน 2,104 คน 502 คน และ 901 คน ตามลำดับ ในจำนวนนี้มีผู้ชดใช้เงินแทนการปฏิบัติงานชดใช้ทุนในประเภทวิชาแพทยศาสตร์ ร้อยละ 3.8 ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ ร้อยละ 10.2 และเภสัชศาสตร์ ร้อยละ 11.8 ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญเพราะแพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกร เป็นกำลังคนในสาขาวิชาขาดแคลน ซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหานี้ ด้วยการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้โดยมีสัญญาผูกพันว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุน แต่เมื่อจบการศึกษากลับไม่ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือสังคมตามเจตนารมณ์ของรัฐ นอกจากนั้นต่อมาในปีการศึกษา 2538-2540 มีแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาลสำเร็จการศึกษาจำนวน 830 คน 186 คน 313 คน และ 960 คน ตามลำดับ ในจำนวนนี้มีผู้ชดใช้เงินแทนการปฏิบัติงานชดใช้ทุนในประเภทวิชาแพทยศาสตร์ ร้อยละ 23.1 ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ ร้อยละ 20.4 ประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ ร้อยละ 27.2 และประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ ร้อยละ 13.3 (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ข : 1-9) จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ชดใช้เงินแทนการปฏิบัติงานชดใช้ทุนมีจำนวนสูงขึ้น และอัตราการเพิ่มของผู้ชดใช้เงินแทนการปฏิบัติงานชดใช้ทุนนี้ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น ประเด็นปัญหาดังกล่าว ทำให้อาจสรุปได้ว่านักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมลดลง

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา ได้พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือปลูกจิตสำนึกในด้านความรับผิดชอบให้แก่นักศึกษา เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อม

ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในงานกิจการนักศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา ได้พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบให้แก่นักศึกษา เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ตามลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ นอกจากนั้น ผลของการวิจัยนี้ยังเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับคณาจารย์ ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหิดลต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบมีหลายวิธี แต่ในวิจัยนี้มุ่งวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ด้วยวิธีการให้นักศึกษารายงานตนเอง (Self Report)

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือ

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของมหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งสิ้นจำนวน 8,291 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

2.1.1 เพศ ได้แก่

2.1.1.1 เพศชาย

2.1.1.2 เพศหญิง

2.1.2 ชั้นปีที่ศึกษา

2.1.2.1 ชั้นปีที่ 1

2.1.2.2 ชั้นปีที่ 2

2.1.2.3 ชั้นปีที่ 3

2.1.2.4 ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

2.1.3 สาขาวิชาที่ศึกษา จำแนกตามลักษณะกลุ่มวิชาโดยทบวงมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 2 สาขาวิชา คือ

2.1.3.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ รังสีเทคนิค สาธารณสุขศาสตร์ กายภาพบำบัด และพยาบาลศาสตร์

2.1.3.2 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และวิศวกรรมศาสตร์

2.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

2.1.4.1 ระดับต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.50

2.1.4.2 ระดับปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50 - 3.20

2.1.4.3 ระดับสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.20 ขึ้นไป

2.1.5 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวต่อเดือน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

2.1.5.1 ระดับต่ำ หมายถึง รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท

2.1.5.2 ระดับปานกลาง หมายถึง รายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 30,000 บาท

2.1.5.3 ระดับสูง หมายถึง รายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความสนใจ ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานด้วยความรู้สึกผูกพัน มีความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ ระมัดระวัง ขยันหมั่นเพียร อดทนต่อสู้อุปสรรค มีการติดตามผลของงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2540 : 12) ในการวิจัยนี้ หมายถึงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่แสดงออกใน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์และปลอดภัยจากอันตรายอยู่เสมอ รู้จักประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณในการใช้จ่ายและมีความประหยัด สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคและบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสม สำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน หมั่นใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเองให้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปัดความรับผิดชอบในการกระทำของตนแก่ผู้อื่น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียหายขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

1.2 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง พฤติกรรมความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ หมั่นศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่เรียนในห้อง ปรับปรุงตนเองในการศึกษาเล่าเรียน และไม่ทุจริตในการสอบ

1.3 ความรับผิดชอบต่อสถาบัน หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน การรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศและชื่อเสียงของสถาบัน ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถาบัน รักษาสาธารณสมบัติของสถาบัน ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบัน โดยมีพฤติกรรม เช่น แต่งกายถูกระเบียบ ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินของสถาบัน เป็นต้น

1.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้และช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมสังคมตามความสามารถของตน ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชาติโดยส่วนรวม ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เอาเปรียบผู้อยู่ร่วมชุมชน ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม รวมทั้งช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

2. นักศึกษา ในวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของมหาวิทยาลัยมหิดล

3. ชั้นปีที่ศึกษา หมายถึง ระดับชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

4. สาขาวิชาที่ศึกษา ในวิจัยนี้หมายถึง ลักษณะของกลุ่มวิชาที่นักศึกษาศึกษาอยู่ ซึ่งแบ่งตามลักษณะกลุ่มวิชาโดยทบวงมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 2 สาขาวิชา คือ

4.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ รังสีเทคนิค สาธารณสุขศาสตร์ กายภาพบำบัด และพยาบาลศาสตร์

4.2 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม และวิศวกรรมศาสตร์

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

5.1 ระดับต่ำ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.50

5.2 ระดับปานกลาง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50 - 3.20

5.3 ระดับสูง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.20 ขึ้นไป

6. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวต่อเดือน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

6.1 ระดับต่ำ หมายถึง รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท

6.2 ระดับปานกลาง หมายถึง รายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000 - 30,000 บาท

6.3 ระดับสูง หมายถึง รายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

2. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล และได้นำเสนอตามลำดับสาระดังนี้ ความหมายของจริยธรรม ประเภทของจริยธรรม ความหมายของความรับผิดชอบ พฤติกรรมความรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษา ความสำคัญของความรับผิดชอบ ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล สถานที่ตั้งของหน่วยราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล และระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

ความหมายของจริยธรรม

พระยาอนุมานราชธน (2516 : 409) กล่าวว่า จริยธรรม (Morality) มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่าจริยศาสตร์ (Ethics) ในปรัชญา (Philosophy) ซึ่งเป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้องหรือดี และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้วกำหนดเป็นมาตรฐานไว้ ส่วนมารุช ตัณชวนิชย์ (2523 : 41) ได้อธิบายว่า จริยธรรมเป็นคำสมาสระหว่างจริยาหรือจรรยา หมายถึงความประพฤติ กริยาที่ควรประพฤติกับคำว่า ธรรม หมายถึง คุณธรรม ความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อนำมารวมกันมีความหมายว่า ความประพฤติชอบที่น่าพึงปรารถนาของผู้ที่ได้พบเห็น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (2521 : 3) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึงธรรมที่ควรหรือพึงประพฤติปฏิบัติ ส่วนดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 3-5) ให้คำจำกัดความของจริยธรรมว่า หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ซึ่งมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประการคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมทำโทษ หรือพยายามกำจัดและผู้ที่กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้มีจริยธรรมสูงคือ ผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย สำหรับสงบ ลักษณะ (2524 : 29) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมว่า ประกอบด้วยสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นค่านิยม (Value)

ที่มีคุณลักษณะภายในจิต (Latent Trait) อันจะคอยชักจูงกระตุ้นให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงที่จะประพฤติหรือกระทำพฤติกรรมภายนอกไปในทางที่ดีงามต่าง ๆ ตามค่านิยมจริยธรรมนั้น และอีกส่วนหนึ่งของจริยธรรม คือ การกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับมาตรฐาน (Standard) ของความดีความงามทั้งปวงที่สังคมกำหนดและยอมรับ ซึ่งมีความหมายคล้ายกับที่รักศล มีคุณ (2533 : 5) ได้จำแนกความหมายของจริยธรรมไว้ 2 แนวคือ แนวหนึ่งพิจารณาว่า จริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่อยู่กับตัวบุคคล เป็นลักษณะทางจิตหรือพฤติกรรมอันแสดงออกหรือเป็นเหตุของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดี ละเว้นชั่ว ส่วนอีกแนวหนึ่งพิจารณาว่า จริยธรรมเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกาหรือเงื่อนไขจากภายนอกที่ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมอันพึงปรารถนา ส่วนโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1965 : 5) อธิบายว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้น โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินจากการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด และบราวน์ (Brown. 1968 : 411-414) ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำผิด

จากความหมายของคำว่าจริยธรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

ประเภทของจริยธรรม

โคลเบอร์ก (วินัย ฉรงค์ฤทธิ์. 2530 : 13-14 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1963) ได้จำแนกลักษณะจริยธรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำใดดี ควรทำ และการกระทำใดไม่ดี ไม่ควรทำ พฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งปริมาณความรู้นี้จะเพิ่มตามอายุ ระดับการศึกษา แต่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำไปทำนายพฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับลักษณะของความรู้เชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่า ตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น และมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม โดยทัศนคตินั้นรวมทั้งความรู้และทัศนคติ จึงสามารถทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำกว่า ความรู้เชิงจริยธรรมและทัศนคติเชิงจริยธรรมนั้น อาจเปลี่ยนแปลง

ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ดังนั้น บุคคลที่มีพฤติกรรมคล้ายกัน อาจมีเหตุเบื้องหลังของการกระทำต่างกันก็ได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงระดับจริยธรรมที่ต่างกันของบุคคล

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม เพราะว่าการกระทำที่ดีหรือเลวของบุคคล ย่อมส่งผลต่อความสงบสุขและความวุ่นวายของสังคม

ความหมายดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-4) ที่ได้จำแนกลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมไว้ 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าในสังคมของตนนั้นพิจารณาว่าการกระทำใดดี ควรกระทำ และการกระทำใดเลว ควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับ อายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสภาพการณ์ปกติ อาจมีทัศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคล มีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญที่จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังของการกระทำ และท้ายสุดมีระดับ

จริยธรรมที่แตกต่างกันได้

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก การเสียสละเพื่อส่วนรวม ฯลฯ ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเกิดขึ้นในสภาพที่บุคคลถูกยั่วยุให้กระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ เช่น การกล่าวเท็จ การโกงสิ่งของ การทุจริต เป็นต้น เป็นพฤติกรรมที่จะไม่เกิดขึ้นในผู้มีจริยธรรมสูง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีหรือเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุขและความทุกข์ของสังคม

จากการจำแนกลักษณะของจริยธรรมดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า นักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยบางท่านได้พิจารณาจริยธรรมในด้านคุณธรรม บางท่านก็พิจารณาในด้านการสร้างความเจริญแก่ตนเอง ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์และส่งเสริมชาติบ้านเมือง อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายของการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา โดยมุ่งวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคม

ความหมายของความรับผิดชอบ

สมพงษ์ เกษมสิน (2519 : 51) หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู. 2522 : 129) อาวุธ พรหมมานอก (2534 : 69) และคนึงรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 38) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบสอดคล้องกันว่า หมายถึงลักษณะของบุคคลที่แสดงออกด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร ความละเอียดรอบคอบ ไม่หลีกเลี่ยง ตรงต่อเวลา และยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านผลดีและผลเสีย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สำหรับฟลิบโป (Flippo. 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ซึ่งความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงานและวัตถุประสงค์ ส่วนแซนฟอร์ด (Sanford. 1970 : 65) ระบุว่าผู้มีความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง บิดา มารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไปและต่อประเทศ

ชาติอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องมีลักษณะนิสัยดังนี้ คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถและความรอบรู้ มีความเอาใจใส่ และมีความฝักใฝ่แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 77) ท่านพุทธทาสภิกขุ (2520 : 376-377) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือ การยอมรับรู้แล้วกระทำการตอบสนองด้วยความสมัครใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำในฐานะที่เป็นหน้าที่ของตน ไม่ใช่เพียงแต่คิดหรือรับรู้อยู่ในใจ และพระเมธีธรรมาภรณ์ (2533 : 59-67) กล่าวถึง ความรับผิดชอบว่าเกิดจากความสำนึกคือ มีความตระหนักรู้ในหน้าที่และคิดจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้พระเมธีธรรมาภรณ์ยังได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่ามีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ 2) ไม่ละทิ้งหน้าที่ 3) ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ นอกจากนั้น วัชรี ธุวธรรม (2539 : 38-43) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของคนที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้คือ การยอมรับตน ได้แก่ การรู้คุณค่า ความชาญฉลาด การรู้จักนำตน ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ชอบมักง่าย รู้จักการยอมรับความคิดผู้อื่น ไม่ชอบตัดสินวิจารณ์ผู้อื่น และทำงานเสร็จตามเป้าหมาย ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 83-95) กล่าวว่า คนที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะดังนี้คือ ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดและสุดกำลังความสามารถ ไม่ว่าจะต้องเผชิญอุปสรรคมากมายเพียงใด ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนด โดยไม่มีการควบคุม กล้ารับในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตน เอาจริงเอาจังและขยันขันแข็ง ไม่ทิ้งงานไปกลางคัน ถึงแม้ว่าจะเป็นงานที่ตนไม่ชอบ ไม่ผลัดวันประกันพรุ่งหรือทิ้งปัญหาไว้ ไม่โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่เสร็จหรือเกิดความเสียหาย และตรงต่อเวลาในการทำงานหรือนัดหมาย

กรมสามัญศึกษา (2526 : 66-92) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การมีความมุ่งหมาย ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุความสำเร็จตามความความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบอาจจำแนกออกได้เป็น 4 ด้านดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน ก็พยายามศึกษาค้นคว้า ซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่จะหลงผิด อันทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักแต่งคำขวัญ เรียงความ และอื่น ๆ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านและอื่น ๆ

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสมบัติ การเสียภาษี และการรับบริการจากสถานบริการต่าง ๆ

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 5-6) และจินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540 : 12-13) ได้จำแนกความรับผิดชอบสอดคล้องกันว่า หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา โดยอาจจำแนกออกได้เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่อสู้อุปสรรค ไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนระบบงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ

2. ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองให้ผู้อื่น แต่พร้อมที่จะปรับปรุง

แก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความจริง

3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม และหมั่นศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จ

4. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจการของหมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมมือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประพฤติและปฏิบัติตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม ดูแลทรัพย์สมบัติสาธารณะ และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวม

สุโท เจริญสุข (2528 : 45) ได้อธิบายว่า "ความรับผิดชอบ" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Responsibility" ซึ่งมาจากคำ 2 คำ คือ "Response" และคำว่า "Ability" ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการกระทำและการแสดงออกให้เหมาะสมตามหน้าที่และการงานที่ได้รับมอบหมายในสังคมอันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ วินัย ฯลฯ

กมลรัตน์ ทวิชชาติวิทยากุล (2531 : 8) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ ซึ่งได้ให้นิยามความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคล ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว มหาวิทยาลัย และสังคม โดยได้แบ่งความรับผิดชอบเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อส่วนตัว ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนบุญเตือน ปั้นแสง (2535 : 5-6) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจ พากเพียร พยายาม และละเอียดรอบคอบ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิและหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย อีกทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้ คือ เอาใจใส่ในการทำงานเพื่อผลของงานนั้น ๆ มีความเพียรพยายามใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับผลการกระทำของตน

ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตไว้วางใจได้ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลาและมีวินัยในตนเอง มีความละเอียดรอบคอบ ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง และปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น จากการสังเคราะห์ความหมายร่วมของคุณลักษณะและพฤติกรรมความรับผิดชอบของเอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537 : 7) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การพยายามทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ การปฏิบัติตามระเบียบ การวางแผนการทำงาน การยอมรับผลของการกระทำ ความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ และการยอมรับรู้หน้าที่

จากความหมายของความรับผิดชอบเท่าที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบว่าเป็น คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

พฤติกรรมความรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 110-112) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาควรมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

ประการแรก นิสิตนักศึกษาพึงตระหนักว่า มหาวิทยาลัยนั้นดำเนินภารกิจได้ด้วยภาษีของประชาชน ควรคำนึงว่ามีคนอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการเข้ามาศึกษาหาความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน จึงควรตั้งใจพยายามใช้เวลาให้เต็มที่ในการศึกษาค้นคว้า รับความรู้ ความคิดที่จะนำไปใช้ประโยชน์แก่สังคมในอนาคตเป็นการตอบแทน

ประการที่สอง มหาวิทยาลัยมิได้เป็นสถานที่ที่สร้างความรู้เพียงอย่างเดียว นิสิตนักศึกษาควรกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรคิดถึงผู้อื่นหรือประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าตนเอง ดังนั้นควรแบ่งเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยสร้างทัศนคติ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยสร้างสามัญสำนึกในการทำงานกลุ่มและรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ประการที่สาม นิสิตนักศึกษามิได้เป็นสิทธิชน ดังนั้นพึงศึกษากฎ ระเบียบ ซึ่งต้องเสียสละสิทธิส่วนบุคคลเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม

ประการที่สี่ นิสิตนักศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การออกค่ายพัฒนาชนบท การจัดนิสิตแพทย์อาสาหรือการสอนหนังสือในแหล่งสลัม เป็นต้น

ประการที่ห้า นิสิตนักศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่องานในบ้าน อันเป็นการสร้างบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เป็นลูกที่ดี กตัญญูรู้คุณ เอาใจใส่ดูแลสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว

ประการที่หก นิสิตนักศึกษาควรมีหน้าที่รับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย ในระยะเวลาสี่ปีของการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เป็นเวลานานพอสมควรที่นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนเรียนรู้ที่จะเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในวิชาชีพ เป็นบุคคลที่สังคมต้องการ

ในวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 141-143) ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง การรู้ถึงฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก รู้ชั่วรู้ดี สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างดี ซึ่งประกอบด้วยความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง หมายถึง การรู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ ความรับผิดชอบในด้านการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค หมายถึง การสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสม ถูกกาละเทศะในแต่ละวัย ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ หมายถึง ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเองในการเพิ่มพูนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสติปัญญาให้ดีขึ้น ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ หมายถึง รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว ฝึกอบรมให้เกิดคุณธรรมในจิตใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี เลือกประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ละเว้นสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อันได้แก่ ความชั่วและความทุจริต ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม รู้จักการคบหาสมาคมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว หมายถึง รู้จักประมาณในการใช้จ่ายและมีความประหยัด พยายามช่วยเหลือตนเอง

ไม่ทำตนให้เป็นภาระของสังคม ความรับผิดชอบในด้านการงาน หมายถึง การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ไม่ละเลยทอดทิ้งไป คอยเอาใจใส่ในการทำงานของตน ความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ นักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน (2526 : 24-73) พบว่า กลุ่มพัฒนากำลังคน ได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองไว้ว่า คือการที่นิสิตนักศึกษารู้จักหน้าที่ของตนและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ทันตามกำหนดเวลา มีเป้าหมายแน่ชัดว่าจะดำเนินไปอย่างไร พยายามเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตามแผนที่วางไว้ด้วยความอุตสาหะวิริยะ เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ สามารถวางแผนชีวิตตนเองได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง กลุ่มสมาคมมูลนิธิ สรุปคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองไว้ว่า คือการสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตนเองโดยการทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยตนเอง ยอมรับข้อบกพร่องและยินดีนำไปแก้ไข แสวงหาแนวทางเพื่อความก้าวหน้าของงานในหน้าที่อยู่เสมอ ส่วนกลุ่มนักบริหารและกลุ่มสื่อมวลชน ได้สรุปคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองไว้ว่า คือการรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด โดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันตามเวลากำหนด ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เป็นนิจ

พรชัย รอดสมจิตร (2527 : 7-8) ได้สรุปคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ มีความรู้หรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ระวังรักษาสุขภาพและสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้อย่างเหมาะสม ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นหาความรู้ ขยันขันแข็งและอดทนต่ออุปสรรค ประพฤติตนเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และมีความสามารถควบคุมตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเอง ตรงต่อเวลา และมีลักษณะผู้นำ ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ตลอดจนรักษาสิทธิของตนเอง มีความประหยัดและรอบคอบ ส่วนประภัสสร ไชยชนะใหญ่ (2529 : 7) กล่าวถึงคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองของบุคคลว่า หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม และหมั่นศึกษาเล่าเรียนจน

ประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้น ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 5-6) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

2. ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดมีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

3. ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักคิดไตร่ตรวญในงานที่ทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนว่างานนั้นมีผลดี ผลเสียอย่างไร และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจสอบความถูกต้องให้เรียบร้อย

4. การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักว่าเวลาไหนควรจะทำอะไร

5. การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไป ไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ก็ตาม

6. การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

พัชรา บุญลาโภ (2529 : 11) ได้อธิบายว่า คุณลักษณะความรับผิดชอบในการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญต่อความจริง ซึ่งสอดคล้องกับภัสรา อรุณมีศรี (2533 : 4) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเองว่าหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมดังต่อไปนี้คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพดี

จากความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง หมายถึง

พฤติกรรมการรู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์และปลอดภัยจากอันตรายอยู่เสมอ รู้จักประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณในการใช้จ่ายและมีความประหยัด สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคและบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาละเทศะในแต่ละวัย สำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตน หมั่นใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเองให้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปัดความรับผิดชอบในการกระทำของตนแก่ผู้อื่น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียหายขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

กรมสามัญศึกษา (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2540 : 87; อ้างอิงมาจากกรมสามัญศึกษา. 2526 : 66-92) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนของผู้เรียนว่าหมายถึง การที่ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า ซักถามให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิดแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคการศึกษา และจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ นักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน (2526 : 92-95) พบว่า กลุ่มนักวิชาการได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนว่าประกอบด้วย การที่นิสิตนักศึกษาตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดรอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัย โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้ ตั้งใจเรียน เข้าห้องเรียนทันเวลา เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอทุกชั่วโมง ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด มีผลการเรียนดีขึ้นทุกภาคการศึกษา ไม่ทุจริตในการสอบ ร่วมกิจกรรมการเรียนทุกครั้ง รู้สึกอยากเรียน มีการตรวจทานงานที่ทำเสร็จแล้ว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของรตินันท์ ไมตรีจิต (2537 : 11) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียนไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกเมื่ออยู่ในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน เช่น มีความสนใจ เอาใจใส่ มีความอดทน ความละเอียดรอบคอบ

ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา ความขยันขันแข็ง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ไม่ปัดความรับผิดชอบให้ผู้อื่น พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และลักขณา รสภา (2537 : 8) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน และได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบด้านการเรียน ว่าหมายถึง การแสดงออกของผู้เรียนในการเรียน โดยการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้านการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยพยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ ได้แก่ การตั้งใจฟังขณะที่ครูสอน และการตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย การไม่นำสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนหรือการทำงานขึ้นมาในขณะที่ครูสอนและมอบหมายงานให้ทำ การนำอุปกรณ์การเรียนมาให้ครบการไม่ละเลยหรือหลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย การทบทวนบทเรียนและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

2. ความเพียรพยายาม ได้แก่ ความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและงานที่ทำ การพยายามติดตามผลงานของตนที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อแก้ไขปรับปรุงงานที่ทำบกพร่องให้ดียิ่งขึ้น

3. การตรงต่อเวลา ได้แก่ การเข้าห้องเรียนให้ทันเวลา และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จและส่งตามเวลาที่กำหนด

4. ความละเอียดรอบคอบ ได้แก่ การรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำ เพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ การตรวจสอบความเรียบร้อยเมื่อทำงานเสร็จก่อนส่งครู

ระพีพร นิ่มประยูร (2537 : 5) กล่าวถึงความรับผิดชอบในการเรียนว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกในการเรียน โดยพยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้ เอาใจใส่การเรียนและงานที่ได้รับมอบหมาย มีความพากเพียร ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลายอมรับผลงานและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขงานในหน้าที่ของตนเสมอ

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสุจิตร ศิริรัตน์ (สมร แต่งบุญงาม. 2530 : 31 ; อ้างอิงมาจากสุจิตร ศิริรัตน์. 2522 : 106) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิงมีนิสัยและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักศึกษาชาย เนื่องจากเพศหญิงเป็นเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้อยู่ในกรอบประเพณี มีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอน และมีความรับผิดชอบสูง จึงส่งผลให้มีนิสัยและทัศนคติทางการเรียนดีไปด้วย และหัสดินทร์ เชาวนปรีชา (2528 : 115) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจแนวทบาทนักศึกษาตาม

การรับรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาชายมีแนวบทบาทในการใช้สติปัญญาสูงกว่านักศึกษาหญิงในด้านการเรียนและการทำงานต่าง ๆ จะไม่ชอบทำตามเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่จะคิดหาวิธีการที่เป็นตัวของตัวเอง อ่านหนังสือเพื่อประเทืองปัญญาให้รอบรู้มากกว่าที่จะอ่านเพื่อที่จะใช้ประกอบหรือเสริมวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของสุชาดา มัสรอดี (2528 : 91-95) เกี่ยวกับแนวบทบาทของนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาชายมีการรับรู้ตามแนวบทบาทในการใช้สติปัญญาสูงกว่านักศึกษาหญิงในด้านการเรียนและการทำงานตามรูปแบบหรือแนวคิดของตนเองมากกว่าที่จะทำตามอาจารย์หรือเพื่อน ไม่ชอบทำอะไรซ้ำแบบเดิม ชอบสร้างแนวทางใหม่ ๆ อยู่เสมอ ชอบการศึกษาหาความรู้จากภายนอกสถาบัน เพราะจะทำให้ได้รับประสบการณ์และแนวคิดที่กว้างขวาง และได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ชอบสละเวลาส่วนใหญ่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าที่จะเข้าฟังบรรยายในชั้นเรียน แต่นักศึกษาหญิงมีการรับรู้ตามแนวบทบาททางด้านวิชาการและการเป็นศึกษิตสูงกว่านักศึกษาชาย คือ นักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการเข้าฟังบรรยายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยไม่ขาดเรียน เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในวิชาที่เรียน มักจะขวนขวายศึกษาหาความกระจ่างด้วยการเข้าพบอาจารย์เป็นการส่วนตัว หรือเขียนจดหมายถามปัญหาทางวิชาการกับอาจารย์ผู้สอนเสมอ และในปีเดียวกันนี้วรรณา บูรณรัชตี (2528 : 198-199) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนและการสอนที่มีประสิทธิผลในระดับมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมในการเรียนสูงกว่านักศึกษาชาย ในพฤติกรรมต่อไปนี้ คือการเขียนการทำการบ้าน ทำรายงานทันกำหนด ใช้เวลาในการอ่านและค้นคว้าในห้องสมุด การซักถามอาจารย์ ไม่ขาดเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาพร้อมเสมอ เตรียมตัวศึกษาแบบเรียนล่วงหน้า แม้งานที่อาจารย์มอบให้ทำจะไม่น่าสนใจและน่าเบื่อหน่าย ก็ตั้งใจทำจนเสร็จเรียบร้อย แต่นักศึกษาชายมีพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ 2 ข้อ คือ จะจดเฉพาะหัวข้อและใจความสำคัญเท่านั้น และทำความเข้าใจกับการสะกด นิยาม สูตรต่าง ๆ อย่างแท้จริง จึงจำได้ดี

จากความหมายและผลงานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนเท่าที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง พฤติกรรมความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ หมั่นศึกษา

ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่เรียนในห้อง ปรับปรุงตนเองในการศึกษาเล่าเรียน และไม่ทุจริตในการสอบ

3. ความรับผิดชอบต่อสถาบัน

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 146) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ว่าหมายถึง การที่ผู้เรียนร่วมมือช่วยเหลือภารกิจของสถานศึกษาตามโอกาสอันควร ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสถานศึกษา ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติภายในสถานศึกษา และรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2541 : 87; อ้างอิงมาจากกรมสามัญศึกษา. 2526 : 66-92) ได้อธิบายความหมายของความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ว่าหมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา การรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา แต่งเครื่องแบบเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำให้สถานศึกษาเสียชื่อเสียง ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา สอดคล้องกับความหมายที่กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 3) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ว่าหมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา การรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา การช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา การไม่ทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษาอื่น เต็มใจช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาและคอยตักเตือนเพื่อนที่จะหลงผิด อันทำให้เสียชื่อเสียงต่อสถานศึกษา และจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ นักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน (2526 : 11-113) พบว่า กลุ่มนักวิชาการได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาไว้ว่า คือ การที่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบัน รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถาบัน ตลอดจนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบัน โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้ ไม่ขีดเขียน โต๊ะเรียน แต่งกายเครื่องแบบถูกต้อง ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำลายสิ่งของในสถาบัน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่ทางสถาบันจัดขึ้น คอยตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนหลงผิด สอดส่องดูแลเมื่อเห็นคนต่อพิรุธเข้ามาในสถาบัน ไม่ร่วมหาเสียงให้กับพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใด เป็นต้น

หัสดินทร์ เชาวนปรีชา (2528 : 121) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาชายมีบทบาทในการใช้สติปัญญาสูงกว่านักศึกษาหญิงในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ นักศึกษาชายจะมีแนวคิดและวิธีการที่แปลกใหม่เสนอต่อกลุ่มเสมอ สนใจกิจกรรมนักศึกษาที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความคิด ใช้แนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ของตนในการทำกิจกรรม การแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมของนักศึกษาชายเป็นไป เพื่อส่งเสริมความคิด ความรอบรู้ และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีแนวบทบาทสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ในการเป็นคนที่อุทิศเวลาเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการทำกิจกรรมนักศึกษามากกว่าอุทิศเวลาให้กับการเรียนในชั้นเรียน และจากการศึกษาของเอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537 : 15) ที่ได้ศึกษาผลการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตามระเบียบของสถาบันเป็นพฤติกรรมความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาครูที่เด่นชัดเป็นอันดับหนึ่งในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครูและอาจารย์ สถาบันราชภัฏ

จากความหมายและผลงานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสถาบันเท่าที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสถาบัน หมายถึง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน การรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศและชื่อเสียงของสถาบัน ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถาบัน รักษาสาธารณสมบัติของสถาบัน ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบัน โดยมีพฤติกรรม เช่น แต่งกายถูกระเบียบ ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินของสถาบัน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม

บุคคลย่อมมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ เป็นความผูกพันในฐานะพลเมืองดีของประเทศชาติหรือฐานะผู้เรียนที่ดีของสถาบันการศึกษา ถือเป็นความรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม กระทำการเพื่อคนส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีกัน มีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน บุคคลผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการแสดงพฤติกรรม ดังนี้ คือปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของสังคม ช่วยกันรักษาทรัพย์สมบัติของส่วนรวม ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม ระมัดระวังสอดส่องและช่วยเหลือ เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชน ช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ในสังคม ไม่ละเลยในหน้าที่พลเมืองดี เช่น เมื่อเก็บเงินได้ควรหาทางคืน

เจ้าของ เป็นต้น (พิจิตรา พงษ์จินดากร. 2525 : 144-146) พรรัตน์ แก่นทอง (2529 : 25-26) แบ่งพฤติกรรมของผู้มีความรับผิดชอบต่อชุมชนไว้ดังนี้ คือการปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมาย แบบแผน คำสั่ง คำตักเตือน เป็นต้น การที่ผู้อยู่ร่วมชุมชนช่วยกันรักษาทรัพย์สมบัติของส่วนรวม การให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม โดยร่วมมือในการพัฒนาชุมชนที่ตนอยู่ ช่วยแก้ไขและป้องกันสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่ชุมชน โดยสอดส่องและป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดแก่ชุมชนให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองดี เช่น เก็บเงินได้ก็พยายามคืนเจ้าของ ฯลฯ และจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ นักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน (2526 : 19-121) พบว่า กลุ่มนักวิชาการได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่า คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมหรือชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมถึงการสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามให้แก่ชุมชน โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน รณรงค์ให้สมาชิกในครอบครัวและประชาชนในท้องถิ่นไปใช้สิทธิทางการเมือง ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ชุมชน สอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม แสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์แก่หน่วยราชการและชุมชน รักษาสาธารณสมบัติ ชักจูงผู้หลงผิดให้กลับตัวเป็นคนดีและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น สำหรับกลุ่มนักบริหารและกลุ่มสื่อมวลชน ได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ดังนี้ คือการรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม โดยให้ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวม ไม่ละเลยที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตน และการกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ส่วนกลุ่มสมาคมมูลนิธิ ได้เสนอคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ดังนี้ คือการรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยการปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม และชักจูงบุคคลอื่นให้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความผาสุกของสังคม นอกจากนั้น พรชัย รอดสมจิตร (2527 : 8-9) ได้สรุปลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ว่าหมายถึง การที่บุคคลรับรู้ มีความรู้หรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมโดยรักษาสมบัติส่วนรวม ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายช่วยแก้ไขตามความสามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี มีความซื่อสัตย์

2. รับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาส ไม่นำความเดือดร้อนมาให้ ช่วยรักษาและเชิดชูชื่อเสียงของครอบครัว

3. รับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่ สนใจในบทเรียน เคารพเชื่อฟังครู ปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎข้อบังคับของโรงเรียน ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาส ช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความสามารถ ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ถนอมเครื่องใช้ในโรงเรียน ไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

4. รับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ ช่วยตักเตือนและแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน ไม่รังแกซึ่งกันและกัน

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 6) ได้ให้ความหมายและคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ว่าหมายถึง การปฏิบัติกิจการของหมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมมือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม ดูแลรักษาทรัพย์สมบัติสาธารณะ และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับไชยรัตน์ ปราณี (2531 : 54) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ว่าหมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมรักษาทรัพย์สมบัติของสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานบ้านและรักษาชื่อเสียงของครอบครัว

3. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ได้แก่ ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังครู อาจารย์ ปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษา และรักษาทรัพย์สินของสถานศึกษา

4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ทะเลาะ เอาเปรียบเพื่อน และเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ ภัสรา อรุณมีศรี (2533 : 4-5) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ 5 ด้าน คือ รับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่อไปนี้ คือ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือการงานตามความสามารถ

และโอกาส รับผิดชอบต่อชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยเหลือการงานของชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน รับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ช่วยกิจการงานของโรงเรียน และรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน รับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ให้ความร่วมมือในกิจการงานของชุมชน รับผิดชอบต่อประเทศชาติ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 122) กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์เพื่อสามารถและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาตระหนักในความสำคัญของการอยู่กับกลุ่มการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวินัยหรือกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักเสียสละและเสียเสรีภาพส่วนบุคคลในบางส่วน เพื่อเสรีภาพของสังคม สร้างความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติส่วนรวม สร้างความสำนึกที่จะสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่และเป็นสังคมที่มีบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจและมีอุดมการณ์ เนื่องจากนักการศึกษาและสังคมเชื่อว่า ชีวิตนิสิตนักศึกษาจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับความเจริญทางด้านสังคม ร่างกาย และความเป็นผู้ใหญ่ของคนรุ่นหนุ่มสาว มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมพัฒนาการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเตรียมนิสิตนักศึกษาให้พร้อมสำหรับชีวิตในด้านอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป เช่น นิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนรู้เพื่อที่จะพบปะสมาคมกับคนอื่นและพัฒนาให้เป็นผู้ประสานที่ดีได้ (Beaman, Florence N. 1968 : 751-754) อาจารย์ผู้สอนจึงเป็นผู้รับผิดชอบที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ ในการสอนของอาจารย์ควรสอดแทรกให้นิสิตนักศึกษามีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2530 : 128)

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า นิสิตนักศึกษาทุกคณะและทุกชั้นปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับพรพนา อรรจนโรจน์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสำรวจบทบาทของนิสิตนักศึกษาตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยระบบจำกัดรับ พบว่า แนวบทบาทในการพัฒนาสังคม ซึ่งหมายถึง แนวบทบาทที่ชอบกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชนสูง มีความเสียสละเพื่อสังคมและชุมชน ชอบศึกษาค้นคว้าปัญหาสังคม และหาแนวทางแก้ไขปัญหา มุ่งมั่นที่จะเห็นสังคมได้รับการพัฒนาให้ดีกว่าเดิมนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในนิสิตนักศึกษาแต่ละชั้นปีและแต่ละสาขาวิชา ส่วนจันทร์จิรา มูลเมือง (2535 : 52) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา พบว่า นิสิตนักศึกษาต่างสาขากันจะมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมไม่

แตกต่างกัน นิสิตนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เชอแบท (จันทร์จิรา มูลเมือง. 2535 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Chebat. 1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม อำนาจการควบคุมและชั้นทางสังคมเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจการควบคุมภายในและภายนอกของรอตเตอร์ (Rotter) และแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของเบอร์โคสวิตซ์ (Berkoswitz) และลูเธอร์แมน (Lutterman) พบว่า มีความสัมพันธ์สูงระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและอำนาจการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ โดยคนที่ได้คะแนนอำนาจการควบคุมปานกลางจะมีระดับคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูงที่สุด ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับชั้นทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยชั้นทางสังคมมีคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่า และพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระดับความรับผิดชอบต่อสังคม

จากความหมายและผลงานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมเท่าที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้และช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมสังคมตามความสามารถของตน ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชาติโดยส่วนรวม ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เอาเปรียบผู้อยู่ร่วมชุมชน ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม รวมทั้งช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยความสงบสุข เพราะบุคคลแต่ละบุคคลย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องกระทำมากมาย ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแล้วก็ย่อมทำให้เกิดความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ในประเทศที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วนั้น ยิ่งต้องการบุคลากรที่มีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเสมือนหนึ่งว่าการพัฒนาด้านจิตใจหรือจริยธรรมไม่ได้ก้าวหน้าไปในสัดส่วนที่พอเหมาะกับความเจริญทาง

ด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นการพัฒนาด้านวัตถุ ทั้ง ๆ ที่การพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้น มีความจำเป็นไม่น้อยกว่าความเจริญทางวัตถุ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น การให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านจิตใจนั้น จะพิจารณาได้ว่ายังไม่สามารถพัฒนาได้รวดเร็วดังเช่นการพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญมาก (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2540. 81-82) อาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลต่อไปนี้ คือ คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลาเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม ทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม (อรรถวรรฒ นิยะโต. 2536 : 51) ในการช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างและฝึกฝนให้มีขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนอบรมและพัฒนาตนเองขึ้นเรื่อย ๆ (ลักขณา โสภา. 2537 : 45) ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดกับทุกคน (กรมการศาสนา. 2525 : 2) นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันประหยัด ความเสียสละฯลฯ การปลูกฝังให้คนมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 55-56)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญยิ่ง และมีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2541 ก : 2-3) เดิมมีชื่อว่ามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2486 โดยการแยกตัวออกมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พุทธศักราช 2486 อันเป็นกฎหมายฉบับปฐมฤกษ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่มาของมหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน หลังจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ดำเนินกิจการมาได้ประมาณ 5 ปีครึ่ง ได้มีการจัดตั้งคณะเพิ่มตามลำดับดังนี้ คือ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่

คณะอายุรศาสตร์เขตร้อน คณะวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย หรือสถาบันวิชาการชั้นสูงเพื่อการศึกษาหรือการวิจัยขึ้นในมหาวิทยาลัย และมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นหนึ่งชั้นใดก็ได้ หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ต่อมาปีพ.ศ.2510 ได้มีพระราชบัญญัติโอนกิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้างและเงินงบประมาณของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ไปเป็นคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีการจัดตั้งคณะทันตแพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์ ขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในปีพ.ศ.2511 เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและโครงการของรัฐบาลในแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัย พ.ศ.2510-2514 ในด้านการแพทย์ซึ่งต้องการเพิ่มการผลิตทันตแพทย์และเภสัชกรให้มากขึ้น และด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ในปีพ.ศ. 2512 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้รับพระราชทานนาม "มหิดล" เป็นนามใหม่ของมหาวิทยาลัย ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2512 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

สถานที่ตั้งของหน่วยราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2541 ก : 5) มีที่ตั้งหน่วยราชการ 4 พื้นที่ คือ

1. พื้นที่บริเวณแขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 72 ไร่ เป็นที่ตั้งของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะพยาบาลศาสตร์

2. พื้นที่เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 198 ไร่ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบริเวณถนนศรีอยุธยา เป็นที่ตั้งของคณะเภสัชศาสตร์ บริเวณถนนพระราม 6 เป็นที่ตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และสำนักคอมพิวเตอร์ บริเวณถนนราชวิถี เป็นที่ตั้งของคณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน และคณะทันตแพทยศาสตร์ซึ่งอยู่ติดกับถนนโยธี

3. พื้นที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ 1,239 ไร่ 1 งาน 61 ตารางวา เป็นที่ตั้งของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยโภชนาการ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยราชสุดา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา บัณฑิตวิทยาลัย(ศาลายา) บางส่วนของคณะวิทยาศาสตร์(ศาลายา)

ที่ดำเนินการสอนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สำนักหอสมุด สำนักสัตว์ทดลองแห่งชาติ สถาบันเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัวแห่งชาติ สถาบันอณูชีววิทยาและพันธุศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์และโครงการต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นใหม่ คือ ศูนย์ศาลายา โครงการวิทยาลัยนานาชาติ โครงการการศึกษาต่อเนื่อง และโครงการบางส่วนของสถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ โครงการวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ชีวการแพทย์ โครงการวิจัยชีววิทยาระบบประสาทและพฤติกรรม โครงการวิจัยและพัฒนาวัคซีน โครงการวิจัยชีววิทยาระบบสืบพันธุ์ของสัตว์บกเศรษฐกิจ โครงการวิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พรรณไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และโครงการปลูกสวนสมุนไพร "สิรี-รุกชาติ" ของคณะเภสัชศาสตร์

4. พื้นที่เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ 18 ตารางวา เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นที่รวมของหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานอธิการบดีและหน่วยงานอื่นของมหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีที่ทำการถาวร ได้แก่ บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์ประยุกต์และบริการวิชาการ และสภาคณาจารย์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2541 ก : 6-7) มีการแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานอธิการบดี มี 11 หน่วยงาน 1 ศูนย์ 3 โครงการ ได้แก่ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง กองบริการการศึกษา กองแผนงาน กองกิจการนักศึกษา กองวิเทศสัมพันธ์ กองบริหารงานวิจัย กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล งานตรวจสอบภายใน ฝ่ายกฎหมาย ศูนย์ประยุกต์และบริการวิชาการ โครงการศูนย์ทดสอบวัคซีน โครงการศูนย์ศาสนศึกษา และโครงการการศึกษาต่อเนื่อง

2. คณะ มี 14 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะเภสัชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน บัณฑิตวิทยาลัย และคณะสัตวแพทยศาสตร์

3. สถาบัน มี 7 สถาบัน ได้แก่ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยโภชนาการ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน สถาบัน

วิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สถาบันอณูชีววิทยาและพันธุศาสตร์

4. สำนัก มี 3 สำนัก ได้แก่ สำนักคอมพิวเตอร์ สำนักหอสมุด และสำนักสัตว์ทดลองแห่งชาติ

5. วิทยาลัย มี 2 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยราชสุดา และวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา

6. ศูนย์ มี 2 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ศาลายา และศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้ามในนักกีฬา

7. โครงการ มี 3 โครงการ ได้แก่ โครงการวิทยาลัยนานาชาติ โครงการวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ และโครงการวิทยาลัยการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหิดลอยู่ในความควบคุมดูแลของสภามหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งประกอบด้วย นายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี ประธานสภาคณาจารย์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทผู้บริหาร 7 คน กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์ประจำ 7 คน และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน

หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบงานของภาควิชา

คณะกรรมการประจำคณะประกอบด้วยคณบดีเป็นประธานกรรมการ รองคณบดีไม่จำกัดจำนวน หัวหน้าภาควิชา หรือคณาจารย์ประจำในคณะนั้น ที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งให้เป็นกรรมการแล้วแต่กรณีเป็นกรรมการ และกรรมการประเภทคณาจารย์ประจำ จำนวนไม่เกิน 4 คน

ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2541 ก : 76-77) แบ่งการจัดการศึกษาดังนี้

1. ระบบการศึกษา หลักสูตรการศึกษา การวัดผลการศึกษา และวุฒิที่ได้รับเมื่อสำเร็จการศึกษา

1.1 ระบบการศึกษา เป็นแบบระบบหน่วยกิต

1.2 หลักสูตร แบ่งเป็นประเภทวิชาดังนี้

1.2.1 ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ (เคมี ชีววิทยา เทคโนโลยีชีวภาพ พิสิกส์ คณิตศาสตร์ และพฤกษศาสตร์) เทคนิคการแพทย์ รังสีเทคนิค กายภาพบำบัด สาธารณสุขศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิวิทยาศาสตรบัณฑิตในแต่ละประเภทวิชาที่ได้ศึกษา

1.2.2 ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1.2.3 ประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ หลักสูตร 5 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิเภสัชศาสตรบัณฑิต

1.2.4 ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ หลักสูตร 6 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิทันตแพทยศาสตรบัณฑิต

1.2.5 ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ หลักสูตร 6 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิแพทยศาสตรบัณฑิต

1.3 การวัดผลการศึกษา ใช้ระบบหน่วยกิตและใช้ระบบตัวอักษร ในการคิดแต้มเฉลี่ยโดยกำหนดให้ A = 4, B+ = 3.5, B = 3, C+ = 2.5, C = 2, D+ = 1.5, D = 1 และ F = 0 โดยจะต้องได้แต้มเฉลี่ยสะสมในแต่ละปีการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.00 จึงถือว่าสอบได้เป็นนักศึกษาสภาพปกติ ถ้าต่ำกว่า 2.00 ถือว่าเป็นนักศึกษาสภาพวิทยาทัณฑ์

2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลที่สอบผ่านการคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัยและนักศึกษาในโครงการพิเศษต่าง ๆ ที่ศึกษาในหลักสูตรเดียวกับนักศึกษาสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานที่คณะวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตร 1 ปี 6 เดือน - 2 ปี (ยกเว้นประเภทวิชาแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศึกษาหลักสูตรเตรียมแพทยศาสตร์ 1 ปี ประเภทวิชาแพทยศาสตร์รามาธิบดี ศึกษาหลักสูตรเตรียมแพทยศาสตร์ 1 ปี และปรีคลินิกอีก 2 ปี รวมเป็น 3 ปี และประเภทวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 1 ปี) เมื่อผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานแล้ว จึงแยกย้ายกันไปศึกษาต่อตามคณะต่าง ๆ จนจบหลักสูตรของแต่ละประเภทวิชาที่นักศึกษาเลือกศึกษา ดังนี้

1. ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลอีก 5 ปี (ปรีคลินิก 2 ปี และคลินิก 3 ปี)

2. ประเภทวิชาแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีอีก 3 ปี

3. ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะทันตแพทยศาสตร์อีก 4 ปี

4. ประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะเภสัชศาสตร์อีก 3 ปี 6 เดือน

5. ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะวิทยาศาสตร์ตลอดหลักสูตร 4 ปี

6. ประเภทวิชาเทคนิคการแพทย์ ศึกษาต่อที่คณะเทคนิคการแพทย์อีก 2 ปี

7. ประเภทวิชารังสีเทคนิค ศึกษาต่อที่คณะเทคนิคการแพทย์อีก 2 ปี

8. ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ศึกษาต่อที่คณะสาธารณสุขศาสตร์อีก 2 ปี

9. ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะพยาบาลศาสตร์อีก 2 ปี

10. ประเภทวิชากายภาพบำบัด ศึกษาต่อที่โรงเรียนกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลอีก 2 ปี

11. ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) ศึกษาต่อที่ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีอีก 2 ปี

12. ประเภทวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะวิศวกรรมศาสตร์อีก 3 ปี

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมหิดลยังได้จัดการศึกษาในระดับสูงและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งแต่ละคณะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการรับนักศึกษาโดยไม่ผ่านทบวงมหาวิทยาลัยอีกหลายหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด พอสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาจะมีพฤติกรรมความรับผิดชอบแตกต่างกันไปตามลักษณะส่วนตัว และภูมิหลังที่แตกต่างกัน การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา จึงมีความสำคัญมาก เพราะเมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมาย ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม (อรรถวรรณ นิยะโต. 2536 : 51) ทั้งนี้เพราะนิสิตนักศึกษาเป็นวัยที่นักจิตวิทยาพัฒนาการ เชื่อว่าสมองกำลังได้รับการพัฒนาถึงขีดสุด คือไวที่จะรับ และไวที่จะเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงควรจะต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนากำลังสมองของชาติในระดับนี้ด้วยความตั้งใจ และระมัดระวังอย่างที่สุด (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ. 2527 : 2) เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างถึงพร้อมทั้งทางด้านความรู้ความสามารถ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และคุณธรรมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามสาระดังนี้ คือ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรระดับบริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2541 จำนวน 8,291 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรระดับบริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2541 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจิและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสาขาวิชาที่ศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชาและชั้นปีที่ศึกษา

ที่	สาขาวิชา/ประเภทวิชา	ชั้นปีที่ศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
1	<u>สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ</u>				
	แพทยศาสตร์	1	378	19	
		2	384	19	112
		3	387	19	
		4 หรือสูงกว่า	1,101	55	
	ทันตแพทยศาสตร์	1	81	4	
		2	82	4	23
		3	82	4	
		4 หรือสูงกว่า	218	11	
	เภสัชศาสตร์	1	115	6	
		2	115	6	27
		3	109	5	
		4 หรือสูงกว่า	203	10	
	เทคนิคการแพทย์	1	87	4	
		2	101	5	18
		3	88	4	
		4 หรือสูงกว่า	95	5	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	สาขาวิชา/ประเภทวิชา	ชั้นปีที่ศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
	<u>สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ</u> (ต่อ)				
	รังสีเทคนิค	1	56	3	
		2	62	3	12
		3	63	3	
		4 หรือสูงกว่า	56	3	
	สาธารณสุขศาสตร์	1	120	6	
		2	150	8	29
		3	150	8	
		4 หรือสูงกว่า	135	7	
	กายภาพบำบัด	1	62	3	
		2	67	3	11
		3	52	3	
		4 หรือสูงกว่า	46	2	
	พยาบาลศาสตร์	1	524	26	
		2	516	26	98
		3	477	24	
		4 หรือสูงกว่า	422	22	

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	สาขาวิชา/ประเภทวิชา	ชั้นปีที่ศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
2	<u>สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</u>				
	วิทยาศาสตร์	1	212	11	
		2	214	11	39
		3	168	8	
		4 หรือสูงกว่า	176	9	
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1	25	2	
	สิ่งแวดล้อม	2	23	2	8
		3	20	2	
		4 หรือสูงกว่า	24	2	
	วิศวกรรมศาสตร์	1	218	11	
		2	212	11	43
		3	202	10	
		4 หรือสูงกว่า	213	11	
		รวม	8,291	420	420

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	187	44.52
1.2 หญิง	233	55.48
รวม	420	100.00
2. ชั้นปีที่ศึกษา		
2.1 ชั้นปีที่ 1	97	23.10
2.2 ชั้นปีที่ 2	88	20.95
2.3 ชั้นปีที่ 3	95	22.62
2.4 ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	140	33.33
รวม	420	100.00
3. สาขาวิชาที่ศึกษา		
3.1 วิทยาศาสตร์สุขภาพ	331	78.81
3.2 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	89	21.19
รวม	420	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
4.1 ต่ำ	84	20.00
4.2 ปานกลาง	246	58.57
4.3 สูง	90	21.43
รวม	420	100.00
5. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
5.1 ต่ำ	128	30.48
5.2 ปานกลาง	168	40.00
5.3 สูง	124	29.52
รวม	420	100.00

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบไลเคิร์ท (Likert) สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และพัฒนาปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ทำการวิจัย

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามตามวิธีของไลเคิร์ท (Likert's Scale) จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530 : 79 - 80)

3. สร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบจากเอกสารการสร้างแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบของภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2536) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของ อรรถวรรฒ นิยะโต (2536 : 135-141) อ้อยทิพย์ ทองดี (2537 : 62-67) จุรีรัตน์ นันนัยทวีกุล (2538 : 134-137) และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 107-110) และพัฒนาปรับปรุงให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการและความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ข้อคำถาม 60 ข้อ (ภาคผนวก ก)

4. นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาปรับปรุงแล้วเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องในด้านเนื้อหา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. นำแบบสอบถามที่ประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ตรวจแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ วรรณรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ และดร.พรรณี บุญประกอบ ตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตลอดจนวิเคราะห์ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความแจ่มชัดและครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC^{+}

8. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (Ferguson. 1981 : 178) ไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ข้อคำถามจำนวน 56 ข้อ และสำหรับข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 1.75 จำนวน 4 ข้อ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงสำนวนภาษาและเนื้อหา โดยคงประเด็นที่สอบถามไว้กับประธานและกรรมการ

ที่บรึกษาปริญญานิพนธ์ ได้ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 60 ข้อ (ภาคผนวก ข)

9. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 (ภาคผนวก ข)

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง จำนวน 16 ข้อ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน จำนวน 17 ข้อ ความรับผิดชอบต่อสถาบัน จำนวน 11 ข้อ และความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 16 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 60 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ข้อคำถามทางบวก

5 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเป็นประจำ

4 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเกือบทุกครั้ง

3 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวบ่อย

2 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวนาน ๆ ครั้ง

1 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเลย

ข้อคำถามทางลบ

1 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเป็นประจำ

2 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเกือบทุกครั้ง

3 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวบ่อย

4 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวนาน ๆ ครั้ง

5 หมายถึง นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยแสดงพฤติกรรมในประเด็นดังกล่าวเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของคณะและหน่วยงานเทียบเท่าคณะในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามและทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามภายในเวลาที่กำหนด จำนวนแบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อ 1 การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ตามตัวแปรเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไปโดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

<u>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอส พี เอส เอส (Statistical Package for the Social Sciences) โดยคำนวณค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Ferguson. 1981 : 49)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Ferguson. 1981 : 68)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1 หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิคร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ จากนั้นใช้การทดสอบค่าที (Edwards. 1957 : 152)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยทดสอบค่าที (Edwards. 1957 : 152) และทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไปโดยใช้วิธีของเชฟเฟ่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-Distribution
df	แทน	ระดับขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมุติฐาน
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม วิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทาง

เศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้การทดสอบค่าที และทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3 - 7

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	n = 420		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	4.18	0.74	สูง
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	3.71	0.85	สูง
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	3.88	0.94	สูง
ความรับผิดชอบต่อสังคม	3.92	0.92	สูง
รวม	3.92	0.86	สูง

จากตาราง 3 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบทุกด้านอยู่ในระดับสูง

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง เป็นรายข้อ

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ข้าพเจ้าดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองอยู่เสมอ	4.35	0.73	สูง
2.	ข้าพเจ้าเลือกรับประทานผักและผลไม้ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ	3.95	0.81	สูง
3.	ข้าพเจ้าดูแลระวังตนเองเพื่อให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ	4.31	0.69	สูง
4.	ข้าพเจ้าควบคุมตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของยาเสพติด	4.80	0.67	สูง
5.	ข้าพเจ้าเลือกใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับกาละเทศะ	4.36	0.65	สูง
6.	ข้าพเจ้าไม่กระทำสิ่งที่ไม่เหมาะที่อาจทำให้ตนเองเสียชื่อเสียง	4.45	0.69	สูง
7.	ข้าพเจ้าไม่กระทำสิ่งที่ทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่น	4.37	0.60	สูง
8.	ข้าพเจ้ารู้จักหน้าที่ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	4.29	0.66	สูง
9.	ข้าพเจ้าจะซื้อของเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น	3.67	0.82	สูง
10.	ข้าพเจ้าสามารถใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ	3.80	0.89	สูง
11.	ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	3.67	1.02	สูง

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
12.	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะเอาใจใส่ทำงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ.....	4.12	0.72	สูง
13.	ก่อนที่จะทำสิ่งใด ข้าพเจ้าไตร่ตรองล่วงหน้าถึงผลดีผลเสียก่อนเสมอ.....	3.97	0.74	สูง
14.	ข้าพเจ้ายอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย.....	4.27	0.72	สูง
15.	ข้าพเจ้าไม่ปัดความผิดที่ตนเองกระทำให้แก่ผู้อื่น.....	4.30	0.74	สูง
16.	หากทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดผิดพลาด ข้าพเจ้าจะปรับปรุงแก้ไขการกระทำของตนเอง.....	4.17	0.71	สูง
	รวม	4.18	0.74	สูง

จากตาราง 4 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองอยู่ในระดับสูงทุกข้อ

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นรายข้อ

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ข้าพเจ้าหมั่นใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ..	3.61	0.81	ปานกลาง
2.	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่อการเรียนทุกวิชา.....	3.67	0.81	สูง
3.	ข้าพเจ้าเข้าเรียนทุกชั่วโมง.....	3.94	0.89	สูง
4.	ข้าพเจ้าเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้นำมา.....	4.00	0.79	สูง
5.	ข้าพเจ้าเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน.....	2.78	0.90	ปานกลาง
6.	ข้าพเจ้าไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำในขณะที่อาจารย์กำลังสอน.....	3.70	0.88	สูง
7.	ในขณะเรียนข้าพเจ้าตั้งใจฟังอาจารย์สอน..	3.85	0.71	สูง
8.	ถ้าเรียนวิชาใดไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะถามอาจารย์จนเข้าใจ.....	2.78	0.97	ปานกลาง
9.	ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว.....	3.05	0.87	ปานกลาง
10.	ข้าพเจ้าทำตารางและปฏิบัติตามตารางในการดูหนังสือและทำการบ้าน.....	2.70	1.15	ปานกลาง
11.	ข้าพเจ้าทำการบ้านทุกวิชาด้วยตนเอง.....	3.70	0.84	สูง
12.	ข้าพเจ้าตรวจความถูกต้องของงานที่ทำเสร็จก่อนส่งอาจารย์.....	3.93	0.90	สูง
13.	ข้าพเจ้าส่งงานที่อาจารย์ให้ทำตรงเวลา...	4.32	0.73	สูง
14.	เมื่ออาจารย์ตรวจงานให้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำมาดูและแก้ไขสิ่งที่ผิด.....	3.80	0.92	สูง

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
15.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ.....	4.45	0.74	สูง
16.	ข้าพเจ้าประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ.....	4.75	0.51	สูง
17.	เมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนไม่ดี ข้าพเจ้าจะเพิ่มเวลาอ่านหนังสือให้มากขึ้น.....	4.02	0.95	สูง
	รวม	3.71	0.85	สูง

จากตาราง 5 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ยกเว้น ข้อ 1.หมั่นใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ข้อ 5.เตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน ข้อ 8.ถ้าเรียนวิชาใดไม่เข้าใจ จะถามอาจารย์จนเข้าใจ ข้อ 9.ทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว และข้อ 10.ทำตารางและปฏิบัติตามตารางในการดูหนังสือและทำการบ้าน ที่นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน เป็นรายข้อ

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบัน	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย.....	4.43	0.63	สูง
2.	ข้าพเจ้าประพฤติปฏิบัติตนในฐานะนักศึกษาโดยคำนึงถึงชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย.....	4.50	0.68	สูง
3.	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย.....	4.34	0.75	สูง
4.	ข้าพเจ้าตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนประพฤติตัวไม่เหมาะสม.....	3.28	1.04	ปานกลาง
5.	ข้าพเจ้าจะห้ามปราม เมื่อเห็นเพื่อน ๆ ทำลายวัสดุสิ่งของของมหาวิทยาลัย.....	3.66	1.06	ปานกลาง
6.	ข้าพเจ้าปิดไฟฟ้าหรือก๊อกน้ำที่มีผู้อื่นเปิดทิ้งไว้	4.40	0.79	สูง
7.	ข้าพเจ้าขีดเขียนโต๊ะเรียนหรือฝาผนัง.....	4.14	1.35	สูง
8.	ข้าพเจ้าอาสาช่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยด้วยความเต็มใจ.....	3.34	0.99	ปานกลาง
9.	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย.....	3.39	0.95	ปานกลาง
10.	ข้าพเจ้าช่วยงานในชมรมที่ข้าพเจ้าสังกัดอยู่.	3.13	1.32	ปานกลาง
11.	เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ข้าพเจ้าช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ.....	4.12	0.80	สูง
	รวม	3.88	0.94	สูง

จากตาราง 6 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ยกเว้นข้อ 4. เมื่อเห็นเพื่อนประพฤติตัวไม่เหมาะสมจะตักเตือน ข้อ 5. เมื่อเห็นเพื่อน ๆ ทำลายวัสดุสิ่งของของมหาวิทยาลัย จะห้ามปราม ข้อ 8. อาสาช่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยด้วยความเต็มใจ ข้อ 9. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และข้อ 10. ช่วยงานในชมรมที่ข้าพเจ้าสังกัดอยู่ ที่นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นรายข้อ

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ข้าพเจ้าอาสาทำงานให้ชุมชนเมื่อมีโอกาส..	3.26	1.00	ปานกลาง
2.	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น.....	3.41	1.00	ปานกลาง
3.	ข้าพเจ้าบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศลเมื่อมีโอกาส.....	3.69	0.93	สูง
4.	ข้าพเจ้าเสียสละที่นั่งบนรถโดยสารประจำทางให้แก่เด็ก คนพิการหรือคนชรา..	4.06	0.86	สูง
5.	ถ้าพบคนตาบอดจะข้ามถนน ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือทันที.....	3.58	1.13	ปานกลาง
6.	ข้าพเจ้ารีบแจ้งตำรวจหรือบุคคลผู้มีหน้าที่เมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อสังคม.....	3.04	1.34	ปานกลาง
7.	ถ้าข้าพเจ้าพบคนถูกรถชน ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือ.....	3.54	1.27	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม	n = 420		การแปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
8.	ถ้าข้าพเจ้าเก็บของมีค่าได้ จะพยายามด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำส่งเจ้าของ.....	4.26	0.92	สูง
9.	ข้าพเจ้าไม่ทำลายสาธารณสมบัติของชาติ...	4.54	0.79	สูง
10.	ข้าพเจ้าไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ.....	4.49	0.77	สูง
11.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด..	4.45	0.67	สูง
12.	ข้าพเจ้าข้ามถนนตรงทางม้าลาย.....	3.93	0.83	สูง
13.	ในการข้ามถนน ข้าพเจ้ารอให้สัญญาณไฟจราจรให้คนข้ามได้ขึ้นก่อน จึงข้าม.....	4.27	0.76	สูง
14.	ข้าพเจ้าไม่เอาเปรียบผู้อยู่ร่วมชุมชน.....	4.42	0.65	สูง
15.	ข้าพเจ้าไม่ประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม.....	4.49	0.67	สูง
16.	ข้าพเจ้าดูรายการปัญหาสังคมทางโทรทัศน์เมื่อมีโอกาส.....	3.30	1.07	ปานกลาง
	รวม	3.92	0.92	สูง

จากตาราง 7 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ยกเว้นข้อ 1.อาสาทำงานให้ชุมชนเมื่อมีโอกาส ข้อ 2.ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ข้อ 5.ถ้าพบคนตาบอดจะข้ามถนนจะช่วยเหลือทันที ข้อ 6.เมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อสังคม จะรีบแจ้งตำรวจหรือ

บุคคลผู้มีหน้าที่ทันที ข้อ 7.ถ้าพบคนถูกรถชน จะช่วยเหลือ และข้อ 16.เมื่อมีโอกาสจะดูรายการปัญหาสังคมทางโทรทัศน์ ที่นักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 8 - 17

ตาราง 8 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	นักศึกษาชาย n = 187		นักศึกษาหญิง n = 233		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	4.10	0.39	4.23	0.41	-3.32 *	.001
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	3.65	0.49	3.57	0.47	-1.98 *	.048
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	3.78	0.51	3.96	0.54	-3.30 *	.001
ความรับผิดชอบต่อสังคม	3.83	0.51	3.98	0.54	-2.92 *	.004
รวม	3.84	0.47	3.98	1.96	-2.88 *	.014

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่านักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.42	0.14	0.84	0.460
	ภายในกลุ่ม	416	69.77	0.16		
	รวม	419	70.19			
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.19	0.00	0.27	0.840
	ภายในกลุ่ม	416	98.47	0.23		
	รวม	419	98.66			
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.18	1.39	4.98 *	0.002
	ภายในกลุ่ม	416	116.56	0.28		
	รวม	419	120.74			
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.14	0.38	1.33	0.260
	ภายในกลุ่ม	416	118.98	0.28		
	รวม	419	120.12			

ตาราง 9 (ต่อ)

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.48	0.47	1.85	0.390
	ภายในกลุ่ม	416	100.94	0.23		
	รวม	419	102.42			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน การทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันเป็นรายคู่

ชั้นปีที่ศึกษา		ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4 หรือสูงกว่า
	คะแนนเฉลี่ย	3.98	3.78	4.00	3.80
ปีที่ 1	3.98				
ปีที่ 2	3.78			*	
ปีที่ 3	4.00				*
ปีที่ 4 หรือสูงกว่า	3.80				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ศึกษาชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	วิทยาศาสตร์สุขภาพ n = 331		วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี n = 89		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	4.18	0.40	4.15	0.42	0.48	.620
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	3.74	0.46	3.55	0.51	3.39 *	.001
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	3.91	0.53	3.77	0.51	2.27 *	.020
ความรับผิดชอบต่อสังคม	3.92	0.53	3.89	0.52	0.54	.580
รวม	3.93	0.48	3.84	0.49	1.67	.300

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.79	0.39	2.38	0.090
	ภายในกลุ่ม	417	69.40	0.16		
	รวม	419	70.19			
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.19	1.59	6.96 *	0.001
	ภายในกลุ่ม	417	95.47	0.22		
	รวม	419	98.66			
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.20	0.10	0.36	0.690
	ภายในกลุ่ม	417	120.54	0.28		
	รวม	419	120.74			
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.12	1.06	3.75 *	0.020
	ภายในกลุ่ม	417	118.01	0.28		
	รวม	419	120.13			

ตาราง 12 (ต่อ)

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.57	0.78	3.36	0.200
	ภายในกลุ่ม	417	110.85	0.23		
	รวม	419	112.42			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน และความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน การทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13 และตาราง 14

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนเป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	คะแนนเฉลี่ย	3.60	3.68	3.86
ต่ำ	3.60			
ปานกลาง	3.68			
สูง	3.86	*	*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนแตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	คะแนนเฉลี่ย	4.05	3.89	3.85
ต่ำ	4.05			
ปานกลาง	3.89			
สูง	3.85	*		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 15 การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.77	0.38	2.31	0.100
	ภายในกลุ่ม	417	69.43	0.16		
	รวม	419	70.20			
ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.62	0.31	1.32	0.260
	ภายในกลุ่ม	417	98.04	0.23		
	รวม	419	98.66			
ความรับผิดชอบต่อสถาบัน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.27	1.63	5.81 *	0.003
	ภายในกลุ่ม	417	117.47	0.28		
	รวม	419	120.74			
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.71	1.85	6.65 *	0.001
	ภายในกลุ่ม	417	116.41	0.27		
	รวม	419	120.12			

ตาราง 15 (ต่อ)

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.09	1.04	4.02	0.090
	ภายในกลุ่ม	417	100.33	0.23		
	รวม	419	102.42			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ ปานกลาง และสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ ปานกลาง และสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน การทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 16 และตาราง 17

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันเป็นรายคู่

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	คะแนนเฉลี่ย	4.01	3.80	3.86
ต่ำ	4.01			
ปานกลาง	3.80	*		
สูง	3.86			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกับนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรายคู่

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	คะแนนเฉลี่ย	4.04	3.82	3.92
ต่ำ	4.04			
ปานกลาง	3.82	*		
สูง	3.92			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกับนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของไลเคิร์ท สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม แบบสอบถามที่แจกไปจำนวน 420 ฉบับ ได้รับคืนและมีความสมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้การทดสอบค่าที หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

เป็นรายข้อ จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาตามตัวแปรเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา ใช้การทดสอบค่าที และเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาที่มีความแตกต่างในชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนก

ตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ต่างชั้นปีกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

2.3 นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

2.4 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนต่ำกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

2.5 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลเป็นผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกจากทบวงมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นอันดับต้น ๆ จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีจิตใจมุ่งมั่นเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดลอย่างแท้จริง ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำรงชีวิตของตนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี ดังที่วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 110-112) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาศึกษาหาความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ควรตั้งใจพยายามใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า รับความรู้ ความคิดที่จะนำไปใช้ประโยชน์แก่สังคมในอนาคตเป็นการตอบแทน หน้าที่ของนิสิตนักศึกษามิใช่อาศัยมหาวิทยาลัยเป็นที่สร้างความรู้เพียงอย่างเดียว ควรคิดถึงผู้อื่นและผลประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าตนเอง ต้องเคารพกฎ ระเบียบของสถาบัน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสถาบันและสังคมด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง เป็นสถาบันการศึกษาที่นักศึกษามุ่งหวังเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก จึงมีอัตราการแข่งขันในการสอบสูง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540 พบว่า มีผู้สมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 29,356 คน สามารถสอบผ่านเข้าศึกษาได้ จำนวน 2,073 คน คิดเป็นอัตราส่วน 1 : 14 (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540 ก: 26 และ63) ดังนั้น นักศึกษาที่สอบผ่านเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดลได้ จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางสติปัญญาค่อนข้างสูง และต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองสูงด้วยเช่นกัน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผล

ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเองอยู่ในระดับสูง

ในด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาใกล้เคียงในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน นักศึกษาส่วนใหญ่จะต้องผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานที่คณะวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตร 1 ปี 6 เดือน - 2 ปี เมื่อผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานแล้ว จึงแยกย้ายกันไปศึกษาต่อตามคณะต่าง ๆ จนจบหลักสูตรของแต่ละประเภทวิชาที่นักศึกษาเลือกศึกษา ซึ่งบางประเภทวิชาต้องมีการปฏิบัติงาน การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ แก่นักศึกษาให้มีประสบการณ์และมีความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ เพื่อไปประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ก : 76-77) และในการปฏิบัติงานในวิชาชีพดังกล่าว จะต้องพยายามให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงทำให้นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดลต้องพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ทุ่มเทความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ และพยายามปรับปรุงตนเองในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เป็นบุคลากรทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างแท้จริงตามปณิธานของมหาวิทยาลัย จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับสูง

ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสาขาใกล้เคียงที่ได้รับความเชื่อถือ และความไว้ใจจากประชาชนด้วยดีเสมอมา จึงเป็นที่มุ่งหวังของนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาต่อในสถาบัน ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษาที่สอบเข้าศึกษาต่อส่วนใหญ่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นอันดับแรก ๆ ดังนั้นผู้ที่สามารถสอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ จึงเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะเข้าศึกษาในสถาบันแห่งนี้อย่างแท้จริง อีกทั้งเมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย มีความผูกพันและมีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจแสดงออกโดยการสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย ไม่ทำให้มหาวิทยาลัยเสียชื่อเสียง ด้วยการประพฤติปฏิบัติตัวอยู่ในจรรยาบรรณของวิชาชีพนั้น ๆ ให้เกียรติแก่มหาวิทยาลัยด้วยการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ ให้ความร่วมมือ

ในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ช่วยเสริมสร้างความหวังดีต่อกันและสร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ก : 94-95) อีกทั้งมหาวิทยาลัยมหิดลได้พยายามชี้แจงนโยบายของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่นักศึกษาพึงมีต่อสถาบันให้นักศึกษาทราบ เพื่อรับรู้นโยบายของมหาวิทยาลัยและสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ จึงส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันอยู่ในระดับสูง

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลส่วนใหญ่เกือบทุกสาขาวิชา มีรายวิชาที่ต้องฝึกปฏิบัติกับชุมชน เพื่อเป็นการบริการสังคม และเป็นการฝึกฝนทักษะความชำนาญในด้านวิชาชีพสำหรับประกอบอาชีพด้วย ในการฝึกปฏิบัติดังกล่าวต้องอาศัยช่วงระยะเวลานานพอสมควร เพื่อให้นักศึกษาเกิดความคุ้นเคย เข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ อย่างแท้จริง จึงอาจส่งผลให้นักศึกษามีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัยที่ต้องการให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะประชาชนที่ดี จึงได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตัวสำหรับนักศึกษาโดยนักศึกษาต้องเอาใจใส่ในการบริการสังคมอย่างเต็มความสามารถ รู้จักพัฒนาตนเอง ช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมชุมชน (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539 : 117) และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยมุ่งหวังให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์พร้อมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ต้องปฏิบัติงานชดใช้ทุนหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว ดังคำปฏิญาณตนของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้กล่าวขณะอยู่ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรว่า "ข้าพระพุทธเจ้าจะประกอบอาชีพโดยใช้ศิลปวิทยา ซึ่งได้รับประสิทธิ์ประสาทจากมหาวิทยาลัยมหิดลนี้ โดยยึดมั่นในความจงรักภักดีต่อชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้ความเคารพสักการะแด่ครูบาอาจารย์ จะใช้ศิลปวิทยาการแต่ในทางที่เป็นคุณประโยชน์ ไม่เกลือกกลั้วในโทษ อกุศลกรรมชั่วร้าย จะแผ่ขยายเกียรติคุณแห่งหมู่คณะและวิชาชีพให้ไพศาล จะสมานสามัคคี พลีประโยชน์ตนเพื่อส่วนรวม จะยึดมั่นในคำปฏิญาณนี้ไว้ประดุจอาภรณ์อันมีค่ายิ่งกว่าชีวิต" (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2540 ก : 20) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า

2.1 นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่นั้น เพศชาย และเพศหญิงได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ให้มีบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน นั่นคือเพศชายได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความกล้า เป็นผู้นำ และมีอิสระมากกว่า ในขณะที่เพศหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีลักษณะเป็นหญิง มีความอ่อนน้อม มีแนวโน้มที่จะเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งสอน มีความเห็นใจผู้อื่น ประพฤติตนให้เหมาะสม (จันทร์จิรา มูลเมือง. 2535 : 47 ; อ้างอิงมาจากสุมน อมรวิวัฒน์และคณะ. 2534) จึงทำให้นักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาชาย แต่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนต่ำกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง ชอบการท้าทาย ชอบการแข่งขัน ชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ ไม่ชอบทำอะไรซ้ำแบบเดิม ชอบการศึกษาหาความรู้จากภายนอกสถาบัน ชอบแสดงความคิดเห็นและกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง รักเกียรติยศและชื่อเสียงของตน มีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจัง (สุชาดา มัสโอดี. 2528 : 91-95) นอกจากนี้ เพศชายเป็นเพศที่ถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องเป็นผู้นำครอบครัวในอนาคต จึงส่งผลให้นักศึกษาชายมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนสูงกว่านักศึกษาหญิง

2.2 นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน และอยู่ในวัยเดียวกัน มีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักศึกษา

ชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะเฉพาะของนักศึกษาแต่ละชั้นปีที่มีความแตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก รวมทั้งมีความคิดเห็นแตกแยกออกไปน้อย คือมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมที่ใกล้เคียงกันและมีประสบการณ์กับการเรียนในมหาวิทยาลัยผ่านมาแล้วถึง 2 ปีกว่า และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่จะเริ่มเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ก็มีแนวโน้มที่จะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย จะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะหันเหความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีแล้ว จึงมักให้ความสนใจกับการศึกษาต่อและความก้าวหน้าในอนาคตมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (สุนิภา วิไลวงษ์. 2530 : 18-19 ; อ้างอิงมาจาก ทองเรียน อมรัชกุล. 2525 : 38-39) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

2.3 นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน โอกาสที่จะได้รับเนื้อหาหรือประสบการณ์จากมหาวิทยาลัยย่อมเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ต้องการผลิตแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติตามเกณฑ์มาตรฐานผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์สภา และเน้นคุณสมบัติดังนี้ คือมีความรู้ ความสามารถ และทักษะ

พื้นฐานเพียงพอและมีเจตคติที่ดีในการศึกษาด้วยตนเอง การติดตามวิทยาการใหม่ ๆ การศึกษาอย่างต่อเนื่องและการวิจัย มีวิจารณญาณ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถผสมผสานและประยุกต์ความรู้ความสามารถทางวิชาการแพทย์กับวิชาการแขนงต่าง ๆ ได้ดี มีโลกทัศน์กว้าง ทันสมัยและทันเหตุการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติอันดีงามต่อการประกอบวิชาชีพและต่อสังคม (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2538 : 2) และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มีความต้องการผลิตบัณฑิตที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพด้านโภชนาการและการประเมินความต้องการบริการทางอาหารและโภชนาการในระดับต่าง ๆ ได้ สามารถวางแผน ดำเนินการและเลือกสรรวัตถุดิบ ตลอดจนควบคุมกระบวนการผลิตให้มีคุณค่าและปลอดภัยต่อผู้บริโภค โดยเน้นเพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการของบุคคลในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2537 : 2) และเมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และสามารถประยุกต์ความรู้ที่ศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง และมีเหตุผล สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดให้เป็นที่เข้าใจต่อผู้อื่นได้ (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2536 ข : 1) และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มีความต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถวิเคราะห์ ค้นคว้า และพัฒนาคิดค้น ประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งมีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2540 ค : 2) จากการพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยทั่วไปที่คล้ายคลึงกัน คือต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และเจตคติต่อการประกอบอาชีพ ฯลฯ นอกจากนั้น นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ยังต้องรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วไปที่ขอรับบริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติด้วยความถูกต้อง เที่ยงตรง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นความตาย ให้สำเร็จด้วยดี ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีที่ผ่านมาก็ได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนด้วยดีเสมอมา (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541 ก : 76-94) สอดคล้องกับความจริงที่ว่าลักษณะของสาขาวิชาที่มีเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน ระบบการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน จะทำให้นิสิตนักศึกษามีลักษณะที่

แตกต่างกันตามไปด้วย (Feldman and Newcomb. 1970 : 153) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.4 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับจากมหาวิทยาลัยย่อมคล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อาจมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน รู้จักแบ่งเวลาในการทำการบ้าน การเรียน การอ่านหนังสือและเข้าห้องสมุด ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อยและส่งทันเวลาที่กำหนด มีการเตรียมตัวก่อนสอบได้ดีกว่า (ลักขณา โสภา. 2537 : 8) จึงทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนั้น นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นนักศึกษากลุ่มสังคม ไม่ค่อยสนใจการเรียนและตำราเรียนเท่าที่ควร เป็นพวกที่มีความสนุกสนานกับบรรยากาศของสังคม ชอบเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมักให้ค่านิยมในทางสังคมสูง รวมทั้งชอบช่วยเหลือสังคมเมื่อมีโอกาส (สุชาดา มัศโอดี. 2528 : 19 ; อ้างอิงมากจาก Newcomb and others. n.d.) ซึ่งแตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาการ ที่มีลักษณะตั้งใจเรียนมาก มักห่วงกังวลอยู่กับผลการเรียน ไม่ค่อยชอบการเข้าสังคม เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนเสีย นักศึกษาจึงพยายามทำคะแนนการเรียนให้สูงขึ้น รวมทั้งมุ่งเน้นการเอาใจใส่รับผิดชอบต่อการปรับปรุงการเรียนของตนเองอยู่เสมอ (กฤศวรรณ โอปนพันธุ์. 2537 : 68 ; อ้างอิงมาจาก Bolton and Kammeyer. 1967) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้นักศึกษาที่มีผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2.5 นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาของนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของหรือผู้ประกอบการทางธุรกิจ ซึ่งมีรายได้ใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ เมื่อสามารถสอบเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้ ส่วนมากเป็นผู้ที่มุ่งเข้ามาแสวงหาความรู้ มีความขยัน อดทน กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีอุดมคติ มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และสนใจปัญหาของสังคม ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2527 : 20) ที่กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความสนใจในทุกด้าน และมีความอยากรู้อยากเห็น กระหายใคร่รู้ใคร่เรียน (Curiosity) ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่กำลังพัฒนา นิสิตนักศึกษามักต้องการช่วยเหลือสังคม เช่น การแก้ปัญหาความยากจน หรือการยกมาตรฐานของชีวิต และมีความเห็นว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ควรเป็นหน้าที่ของทุกคน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อาจส่งผลให้นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้เกิดกับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ โดยควรเตรียมความพร้อมของห้องสมุด เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งเสริมให้นักศึกษาที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าได้หาความรู้เพิ่มเติมและได้ใช้บริการอย่างสะดวกและรวดเร็ว ในส่วนของอาจารย์และนักศึกษา

ควรได้ร่วมมือกันพัฒนานิสัยในการเรียนที่ดีให้กับนักศึกษา โดยอาจารย์ให้ความรู้แนะนำแนวทางที่ดีให้ และพร้อมให้คำปรึกษา ในการเรียนการสอน อาจารย์ควรสอดแทรกให้นักศึกษาสำนึกในความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนในรายละเอียดย่อยของการปฏิบัติตน เช่น ให้รายงานเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วย นอกเหนือจากแบบฝึกหัดที่ได้รับหลังจากจบการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษารู้จักพัฒนาตนเองในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือหลังการเรียนการสอนจบทุกครั้ง ควรให้นักศึกษาเตรียมหาข้อมูลล่วงหน้าเกี่ยวกับบทเรียนที่จะสอนต่อไป ฯลฯ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการเรียนการสอน และสร้างนิสัยการใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ ให้นักศึกษามากขึ้น ส่วนนักศึกษาก็ปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาที่ดีด้วย และควรมีความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝน และเรียนรู้ที่จะเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในวิชาชีพ เป็นบุคคลที่สังคมต้องการต่อไป

2. ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน ผู้วิจัยเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อเชิญชวนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นอย่างทั่วถึง หรืออาจจัดพิธีมอบรางวัล หรือเกียรติบัตรแก่นักศึกษา ที่ช่วยงานหรือทำคุณประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นเกียรติแก่นักศึกษา และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาสามารถนำไปประกอบการสมัครงานได้ นอกจากนี้ การจัดสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยให้สวยงาม ร่มรื่นด้วยต้นไม้นานาชนิด และมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอก็เป็นสิ่งที่ดีในการสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับมหาวิทยาลัย เพราะการที่มหาวิทยาลัยมีความสะอาดเป็นระเบียบ ร่มรื่น สวยงาม ก็ย่อมทำให้ผู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยมีจิตใจเป็นสุนทรีย์ สงบ รักและต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยของตนมากขึ้น สำหรับอาจารย์ผู้สอนควรส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันให้แก่นักศึกษา โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนั้น ในส่วนของนักศึกษาควรมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ที่พึงมีต่อสถาบันที่ตนศึกษาอยู่ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการอาสาและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ หรือพยายามสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย รักษาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งอาจทำได้โดยการให้นักศึกษาได้เข้าร่วมโครงการให้บริการดูแลสุขภาพอนามัยให้กับคนในชุมชนหรือโครงการแพทย์อาสา เพื่อให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้อยู่ร่วมชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นทีม การสื่อสารกับผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม รู้จักเลือกเครื่องมือและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และควรมีการพิจารณาทบทวนหลักสูตรให้มีวิชาที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม และวิชาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณากิจกรรมให้มีระบบตามหลักวิชาการและให้หน่วยกิตได้ เช่น การออกค่ายอาสาพัฒนาหรือโครงการแพทย์อาสา เป็นต้น ในส่วนของอาจารย์ควรมีความสำนึกในบทบาทของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยสอดแทรกในการเรียนการสอนให้นักศึกษามีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทให้นักศึกษาฟัง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความสนใจและมีความต้องการในการอาสาพัฒนาชนบท นอกจากนั้น สำหรับนักศึกษาควรต้องคำนึงถึงว่ารัฐต้องรับภาระจ่ายค่าเล่าเรียนในการผลิตบัณฑิตทางการแพทย์และสาขาใกล้เคียง ในแต่ละปีการศึกษาค่อนข้างสูง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จึงควรมีความตั้งใจมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อรับใช้ประชาชนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาที่ทำกิจกรรมและนักศึกษาที่ไม่ทำกิจกรรม

3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือศึกษากับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ ทวิชชาติวิทยากุล. การวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.

กฤศวรรณ โอปนพันธุ์. การพัฒนาดัชนีรวมคุณลักษณะของนิสิตใหม่ระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. อัดสำเนา.

การฝึกหัดครู, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์. โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม. ม.ป.ท., 2522.

การศาสนา, กรม. คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2525.

รักศล มีคุณ. การวัดจริยธรรม. ราชบุรี : วิทยาลัยครูบ้านจอมบึง, 2533.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ 2. กรุงเทพฯ : ซัคเซสมีเดียจำกัด, 2539.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่องสาเหตุของการชดใช้ทุนเป็นเงินแทนการปฏิบัติราชการของแพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกร. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ สำนักงาน ก.พ., 2534.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ.2540-2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539. ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการปลูกฝังค่านิยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2526.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. เค้าโครงคู่มือปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม. กรุงเทพฯ : กองวิจัยและวางแผน กระทรวงศึกษาธิการ, 2524.

คนึงรัตน์ ลาโพธิ์. ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

จันทร์จิรา มูลเมือง. การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไดค์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.

จีรวัฒน์ วีรังกร. รูปแบบการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. ประสานมิตร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

จุรีรัตน์ นันนัยทวีกุล. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. การสร้างแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบ. เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

ไชยรัตน์ ปราณี. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินดิเคทกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ดุษฎี ทรัพย์ปรุง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ตรรกวิทย์ หอมขำ นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541.

ทบวงมหาวิทยาลัย. ข้อมูลการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540. สำนักทดสอบกลาง สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย, 2540ก.

--------. ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัย. เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540ข.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. รายงานการิจัยเรื่องการศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, 2529.

ณัฐพล แนวจำปา. การปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.

นงลักษณ์ สรรสม นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2541.

นฤภร ดอกเกี๋ยง นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา, 2530.

บุญเตือน ปั้นแสง. ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535. อัดสำเนา.

ประภัสสร ไชยชนะใหญ่. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

พรชัย รอดสมจิตร. ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติในกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

พรพนา อรรจนโรจน์. การศึกษาสำรวจบทบาทของนักศึกษาตามการรับรู้ในมหาวิทยาลัยระบบจำกัดรับ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พรรณี ตันสกุล ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กองกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2541.

พรรณี ตันสกุล และอาภรณ์ รอดอรินทร์. รายงานการวิจัยเรื่อง ความเป็นอยู่และความรู้สึกของนักศึกษา ณ ศาลายา ประจำปีการศึกษา 2528 - 2529. กรุงเทพฯ : กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.

พรรณี ตันสกุล และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามประกาศมหาวิทยาลัย เรื่องกำหนดวันว่างสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2533. กรุงเทพฯ : กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

พระเมธีธรรมาภรณ์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ จำกัด, 2533.

พรรัตน์ แก่นทอง. การใช้บทบาทสมมติพัฒนาความรับผิดชอบของชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนสายน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

พุทธทาสภิกขุ. ศีลธรรมกับมนุษยโลก. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร, 2520.

--------. การเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2521.

พัชรา บุญลาโภ. การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนด้วยบทเรียนสื่อประสมตามแนวพุทธศาสตร์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

พิจิตรา พงษ์จินดากร. การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. "บุคคลและสังคมในประเทศอุตสาหกรรมใหม่," วารสารก้าวไกล 5. : 33 - 34 ; สิงหาคม 2534.

--------. "รูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," เอกสารสรุปผลการวิจัย. ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ภัสรา อรุณมีศรี. การพัฒนามาตรวัดเจตคติด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

มหิดล, มหาวิทยาลัย. คู่มือนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

--------. คำแนะนำพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540ก.

--------. คู่มือนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2541. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541ก.

--------. "ปรัชญามหาวิทยาลัย," จุลสารสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : สภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.

--------. รายงานการสัมมนามหาวิทยาลัยมหิดลเรื่อง กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิต. กรุงเทพฯ : กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.

--------. มหาวิทยาลัยมหิดลสารสนเทศ 2535(ข้อมูลประจำปีการศึกษา 2535). กรุงเทพฯ : งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536ก.

--------. สมุดคุมการชดใช้เงินแทนการปฏิบัติงานชดใช้ทุน พ.ศ.2538-2540. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541ข.

มหิดล, มหาวิทยาลัย. สถิติประจำปีการศึกษา 2540 : จำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล สำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540ข.

-------. หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

-------. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์) ฉบับปรับปรุง ปีการศึกษา 2536. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536ข.

-------. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

-------. หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (คอมพิวเตอร์) หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540ค.

มัลลวีย์ อดุลย์วัฒนศิริ. "ชีวิตในมหาวิทยาลัย," ศึกษาศาสตร์ 14(1) : 62-66; กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2533.

มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ นักรบ ระวังการณ์ และลินดา วงศานุพัทธ์. รายงานการวิจัยเรื่อง ความนิยมในการเข้าศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : กองแผนงานร่วมกับภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

มารุช ตัณชวนิชย์. "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ," ครุปริทัศน์. 9 : 41-48; กันยายน 2523.

รตินันท์ ไมตรีจิต. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

ระพีพร นิ่มประยูร. ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพที่มีต่อความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

ลักขณา รสภา. ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางมด(ตันเบาว์วิทยาคาร) สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

วรรณา ปูรณโชติ. รายงานการวิจัยพฤติกรรมการเรียนและการสอนที่มีประสิทธิผลในระดับมหาวิทยาลัย. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

วัชรี ธุวธรรม. จิตวิทยาพัฒนาบุคลิกภาพ. (53 กลยุทธ์เสริมพลังตน) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พหลชัย, 2539.

วัชรีวรรณ ชัยรัตน์ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ขวัญฤดี ขาซ่อนสัตย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2541.

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์. การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดยะลา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

วารี ศิริเจริญ. "การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1," วารสารวิจัยสนเทศ. 13(15) : 3 ; เมษายน 2536.

วินัย ฉรงค์ฤทธิ์. เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติของนักเรียนต่ออาชีพต่าง ๆ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2530.

ศุภวดี บุญญวงศ์. รายงานการวิจัยเรื่อง การแก้ปัญหาการปรับตัวของนิสิตในหอพักด้วยการให้คำปรึกษารายกลุ่ม. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้, 2539.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เล่ม 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

สงบ ลักษณะ. "การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย," การวัดผลการศึกษา. 3(2) : 29-57; กันยายน-ธันวาคม 2524.

สมร แต่งบุญงาม. การศึกษาปฏิกริยานักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

สามัญศึกษา, กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์. ชุดการสอนการปลูกฝังและการสร้างค่านิยมพื้นฐาน เรื่องความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2526.

สิริกุล จุลศีรี. การศึกษารูปแบบพฤติกรรมการแก้ปัญหาของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. 2533.

สุชาดา มัศรีอดี. การสำรวจแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สุนิภา วิไลวงษ์. การศึกษาปฏิกริยานิสิตนักศึกษาต่อสถาบันในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง. การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรงและความเชื่อมั่น. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.

สุรัท เจริญสุข. "ข้อคิดพัฒนาคนให้มีความรับผิดชอบ," วารสารแนะแนว. 19(96) : 45-49; ธันวาคม 2527-มกราคม 2528.

หัสดินทร์ เชาวนปรีชา. การสำรวจแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

อรรถวรรฒ นิยะโต. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การสอนแบบบูรณาการกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

อนุมานราชธน, พระยา. ชาติ-ศาสนา-วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : พระนครบรรณาคาร, 2516.

เอมอร กฤษณะรังสรรค์. ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อาวุธ พรหมมานอก. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วยบทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครูของสสวท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

อำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์. ปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ณ ศาลายา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. ถ่ายเอกสาร.

อ้อยทิพย์ ทองดี. ผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบด้วยวิธีการสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537. อัดสำเนา.

Beaman, Florence N. The Encyclopedia American International Edition. V.25, American Corporation, 1968.

Brown, R. Social Psychology. New York : The Freepress, 1968.

Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row, 1970.

Edwards, Allen Louis. Technique of Attitude Scale Construction. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1957.

Feldman, K.A. and T.M. Newcomb. The Impact of College Student. San Francisco : Jossey-Bass, 1970.

Ferguson, George. A Statistical Analysis in Psychology and Education. 5 th ed. Tokyo : McGraw-Hill Book Company, 1981.

Flippo, Edwin B. Management : A Behavioral Approach. Allyn and Bacon, 1966.

Kohlberg. L. "Development of Moral Character and Ideology," in Review of Child Development Research V.1. ed. by M.L. Hoffman. P. 5; New York : Connecticut Printers, Inc., 1965.

Krejcie, Robert V. and Earyle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Education and Psychological Measurement. 30 : 608; Autumn, 1970.

Sanford, Newman. "The Goal of Individual Development," Twenty-five Years of Higher Education. San Fransico : Jossey Bass Press, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือนำและแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/ 0782

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กุมภาพันธ์ 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ และ ดร.สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักศึกษา โดยขออนุญาตให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 - 6 จำนวน 420 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร./โทรสาร. 258-4119

แบบสอบถาม
เรื่อง พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

- - - - - - - - - -

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง "พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล" โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบัน และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับนักศึกษาได้กรุณาพิจารณาตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลใน 4 ด้าน

3. คำตอบของท่านไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวท่านหรือผลการเรียนของท่าน เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในงานกิจการนักศึกษา ได้พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบให้แก่นักศึกษา เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ตามลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ยังเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับคณาจารย์ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยต่อไป ดังนั้น จึงขอให้ท่านได้กรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริง และโปรดตอบทุกข้อ

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

(นางสาวขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์)
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา

<u>ตอนที่ 1</u> ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. ท่านกำลังศึกษาอยู่ในระดับ

( ) ชั้นปีที่ 1 ( ) ชั้นปีที่ 2 ( ) ชั้นปีที่ 3 ( ) ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

3. สาขาวิชาที่ศึกษา

3.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

( ) แพทยศาสตร์ ( ) ทันตแพทยศาสตร์

( ) เภสัชศาสตร์ ( ) เทคนิคการแพทย์

( ) รังสีเทคนิค ( ) สาธารณสุขศาสตร์

( ) กายภาพบำบัด ( ) พยาบาลศาสตร์

3.2 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

( ) วิทยาศาสตร์ ( ) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม

( ) วิศวกรรมศาสตร์

4. เกรดเฉลี่ย(รวมภาคการศึกษาที่ผ่านมา).....

5. รายได้ของครอบครัว.....บาท/เดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลใน 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจำนวน 60 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา ขอให้นักศึกษาพิจารณาการกระทำของตนเองว่าได้มีการแสดงพฤติกรรมในแต่ละประเด็นในลักษณะใด จากนั้นโปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือตามความเป็นจริง โดยมีความหมายของคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	นักศึกษากระทำพฤติกรรมในประเด็นนั้นเป็นประจำ
คะแนน 4	หมายถึง	นักศึกษากระทำพฤติกรรมในประเด็นนั้นเกือบทุกครั้ง
คะแนน 3	หมายถึง	นักศึกษากระทำพฤติกรรมในประเด็นนั้นบางครั้งบางคราว
คะแนน 2	หมายถึง	นักศึกษากระทำพฤติกรรมในประเด็นนั้นนาน ๆ ครั้ง
คะแนน 1	หมายถึง	นักศึกษาไม่เคยกระทำพฤติกรรมในประเด็นนั้นเลย

ตัวอย่าง

ข้อที่	พฤติกรรมความรับผิดชอบ	เป็นประจำ 5	เกือบทุกครั้ง 4	บางครั้งบางคราว 3	นาน ๆ ครั้ง 2	ไม่เคยเลย 1
1	ข้าพเจ้าเตรียมตัวอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนเข้าห้องเรียน.	.....	/	.....	.....	.....
2	ข้าพเจ้าเข้าเรียนไม่ทันเวลา.....	.....	.....	.....	.....	/

ในข้อที่ 1 แสดงว่าเมื่อพิจารณาการแสดงพฤติกรรมของท่านในข้อนี้ นักศึกษามีการเตรียมตัวอ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนเข้าห้องเรียนเกือบทุกครั้ง

ในข้อที่ 2 แสดงว่าเมื่อพิจารณาการแสดงพฤติกรรมของท่านในข้อนี้ นักศึกษาไม่เคยเข้าเรียนไม่ทันเวลาเลย

ข้อที่	พฤติกรรมความรับผิดชอบ	เป็นประจำ 5	เกือบทุกครั้ง 4	บางครั้งบางคราว 3	นาน ๆ ครั้ง 2	ไม่เคยเลย 1
	ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง					
1	ข้าพเจ้าดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองอยู่เสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ข้าพเจ้าเลือกรับประทานผักและผลไม้ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ...	.....	.....	.....	.....	.....
3	ข้าพเจ้าดูแลระวังตนเองเพื่อให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
4	ข้าพเจ้าควบคุมตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของยาเสพติด.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	ข้าพเจ้าเลือกใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับกาละเทศะ.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	ข้าพเจ้าไม่กระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมที่อาจทำให้ตนเองเสียชื่อเสียง.	.....	.....	.....	.....	.....
7	ข้าพเจ้าไม่กระทำสิ่งที่ทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	ข้าพเจ้ารู้จักหน้าที่ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ข้าพเจ้าจะซื้อของเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	ข้าพเจ้าสามารถใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน	.....	.....	.....	.....	.....
12	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะเอาใจใส่ทำงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	ก่อนที่จะทำสิ่งใด ข้าพเจ้าไตร่ตรองล่วงหน้าถึงผลดีผลเสียก่อนเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	ข้าพเจ้ายอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	ข้าพเจ้าไม่ปัดความผิดที่ตนเองกระทำให้แก่ผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	หากทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดผิดพลาด ข้าพเจ้าจะปรับปรุงแก้ไขการกระทำของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน					
1	ข้าพเจ้าหมั่นใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ต่อการเรียนทุกวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	ข้าพเจ้าเข้าเรียนทุกชั่วโมง.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ข้าพเจ้าเตรียมอุปกรณ์การเรียนมาทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายให้นำมา.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	ข้าพเจ้าเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	ข้าพเจ้าไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำในขณะที่อาจารย์กำลังสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	พฤติกรรมความรับผิดชอบ	เป็นประจำ 5	เกือบทุกครั้ง 4	บางครั้งบางคราว 3	นาน ๆ ครั้ง 2	ไม่เคยเลย 1
7	ในขณะเรียนข้าพเจ้าตั้งใจฟังอาจารย์สอน.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	ถ้าเรียนวิชาใดไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะถามอาจารย์จนเข้าใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	ข้าพเจ้าทำตารางและปฏิบัติตามตารางในการดูหนังสือและทำการบ้าน.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	ข้าพเจ้าทำการบ้านทุกวิชาด้วยตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ข้าพเจ้าตรวจความถูกต้องของงานที่ทำเสร็จ ก่อนส่งอาจารย์.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	ข้าพเจ้าส่งงานที่อาจารย์ให้ทำตรงเวลา.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	เมื่ออาจารย์ตรวจงานให้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำมาดูและแก้ไขสิ่งที่ผิด.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	ข้าพเจ้าประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	เมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนไม่ดี ข้าพเจ้าจะเพิ่มเวลาอ่านหนังสือให้มากขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
	<u>ความรับผิดชอบต่อสถาบัน</u>					
1	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ข้าพเจ้าประพฤติปฏิบัติตนในฐานะนักศึกษาโดยคำนึงถึงชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ข้าพเจ้าตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนประพฤติตัวไม่เหมาะสม.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	ข้าพเจ้าจะห้ามปราม เมื่อเห็นเพื่อน ๆ ทำลายวัสดุสิ่งของของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	ข้าพเจ้าปิดไฟฟ้าหรือก๊อกน้ำที่มีผู้อื่นเปิดทิ้งไว้.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	ข้าพเจ้าขีดเขียนโต๊ะเรียนหรือฝาผนัง.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	ข้าพเจ้าอาสาช่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยด้วยความเต็มใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	ข้าพเจ้าช่วยงานในชมรมที่ข้าพเจ้าสังกัดอยู่.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ข้าพเจ้าช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	พฤติกรรมความรับผิดชอบ	เป็นประจำ 5	เกือบทุกครั้ง 4	บางครั้งบางคราว 3	นาน ๆ ครั้ง 2	ไม่เคยเลย 1
	ความรับผิดชอบต่อสังคม					
1	ข้าพเจ้าอาสาทำงานให้ชุมชนเมื่อมีโอกาส					
2	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น					
3	ข้าพเจ้าบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล เมื่อมีโอกาส					
4	ข้าพเจ้าเสียสละที่นั่งบนรถโดยสารประจำทางให้แก่เด็ก คนพิการหรือคนชรา					
5	ถ้าพบคนตาบอดจะข้ามถนน ข้าพเจ้าจะเข้าช่วยเหลือทันที					
6	ข้าพเจ้ารีบแจ้งตำรวจหรือบุคคลผู้มีหน้าที่ เมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อสังคม					
7	ถ้าข้าพเจ้าพบคนถูกรถชน ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือ					
8	ถ้าข้าพเจ้าเก็บของมีค่าได้ จะพยายามด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำส่งเจ้าของ					
9	ข้าพเจ้าไม่ทำลายสาธารณสมบัติของชาติ					
10	ข้าพเจ้าไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ					
11	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
12	ข้าพเจ้าข้ามถนนตรงทางม้าลาย					
13	ในการข้ามถนนข้าพเจ้ารอให้สัญญาณไฟจราจรให้คนข้ามได้ขึ้นก่อน จึงข้าม					
14	ข้าพเจ้าไม่เอาเปรียบผู้อยู่ร่วมชุมชน					
15	ข้าพเจ้าไม่ประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม					
16	ข้าพเจ้าดูรายการปัญหาสังคมทางโทรทัศน์ เมื่อมีโอกาส					

ภาคผนวก ข

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลเป็นรายข้อ

ข้อ	รายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	รายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก
	<u>ความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง</u>			<u>ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน</u>	
1.		2.34	1.		3.24
2.		4.24	2.		6.09
3.		5.00	3.		3.60
4.		2.26	4.		2.86
5.		2.73	5.		5.90
6.		3.45	6.		3.60
7.		1.70	7.		4.21
8.		10.38	8.		6.82
9.		4.10	9.		4.22
10.		3.57	10.		3.02
11.		3.76	11.		2.80
12.		5.81	12.		3.41
13.		3.20	13.		0.84
14.		2.78	14.		4.36
15.		4.00	15.		2.75
16.		3.57	16.		2.56
			17.		2.72

ข้อ	รายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	รายด้าน	ค่าอำนาจจำแนก
	<u>ความรับผิดชอบต่อสถาบัน</u>			<u>ความรับผิดชอบต่อสังคม</u>	
1.		2.60	1.		3.76
2.		4.00	2.		2.11
3.		2.60	3.		3.37
4.		7.60	4.		6.96
5.		5.40	5.		7.72
6.		4.74	6.		4.30
7.		0.92	7.		1.87
8.		9.05	8.		3.13
9.		7.15	9.		2.00
10.		5.12	10.		3.38
11.		2.73	11.		1.77
			12.		3.07
			13.		3.37
			14.		3.31
			15.		3.31
			16.		1.38

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววัฒฤดี ชำช่อนสัตย์

เกิดวันที่ 6 เดือนมีนาคม	พุทธศักราช 2512
สถานที่เกิด	อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21 ซอยวุฒากาศ 26(สันติสุข) ถนนวุฒากาศ ตำบลบางค้อ อำเภอจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กลุ่มงานสารสนเทศนักศึกษาและประมวลผล (กองบริการการศึกษา เดิม) สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล 198/2 ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าสายใน แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10700

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2530	มัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์
พ.ศ.2534	ค.บ.(คณิตศาสตร์-อังกฤษ) จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา (วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เดิม)
พ.ศ.2542	กศ.ม.(การอุดมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

ของ

ขวัญฤดี ขาช่อนสัตย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา

พฤษภาคม 2542

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามตัวแปรเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 6 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง

2. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง แต่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสถาบันและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A Study of Responsible Behaviors of Mahidol University Students

AN ABSTRACT

BY

KWANLUDEE KHUMSONSAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Higher Education

at Srinakharinwirot University

May 1999

The purposes of this research were 1) to study responsible behaviors of students at Mahidol University in overall four areas and each area of responsible behaviors in self awareness, learning, institute, and social 2) to compare overall areas and each area of responsible behaviors among students with different gender, educational level, fields of study, academic achievement, and family's financial status. The sample of the study consisted of 420 freshmen to the sixth year bachelor degree students at Mahidol University who enrolled in the second semester of the academic year 1998. The research instrument used for collecting data was a five-rating scale questionnaire with 60 items. Arithmetic mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Scheffe's method were utilized for data analysis.

The results of the study revealed that:

1. The responsible behaviors of Mahidol University students in overall four areas and each area was at the high level.

2. The responsible behaviors in overall four areas and each area of male students was statistically significant higher than those of female students at .05 level.

3. There was no significant difference in overall four areas of responsible behaviors when comparing students with different educational level. Considering in each area, the responsible behaviors in institute of junior students were statistically significant higher than those of sophomore and senior students at .05 level.

4. There was no significant difference in overall four areas of responsible behaviors when comparing students with different fileds of study. Considering in each area, the responsible behaviors in learning and institute of students in the area of biological sciences were statistically significant higher than those of students in the area of science and technology at .05 level.

5. There was no significant difference in overall four areas of responsible behaivors when comparing students with different academic achievement. Considering in each area, the responsible behaivors in learning of students with high academic achievement were statistically significant higher than those of students with low and average academic achievement at the .05 level. However, the responsible behaviors in social of students with low academic achievement were statistically significant higher than those of students with high academic achievement at .05 level.

6. There was no significant difference in overall four areas of responsible behaviors when comparing students with different family's financial status. Considering in each area, the responsible behaviors in institute and social of students with low family's financial status were statistically significant higher than those of students with average family's financial status at .05 level.